

ROMANOS

Romanosdih jwī tūi beh joyát pínah naáwát

¿Déhe tiguaá daácniji? Pablo, Dios ā jib bohéat tūatni nin núodih āt daacáp wut jī. Moisés ā wutatjidi, Dios naáwátidih naóh yapanit ī daacátjidi tūi bohéni āt jumup wut jī. Jesús Dios wūúh ā jumati dih jwíih jenah joicánjeh, Jesúhwādi h tūbit āt yéej chāj jwuhup wut jī. (Hch 8) Oboheéhtih, Jesús caandíh jíghonit, ā tūat nuumáchah, Jesúh doonádh judfo nihcannitdh tūi bohéni āt jumup wut jī. (11.13) Jesúsdi h ā jepahat pínah játih Saulo āt jwíih wūt jumup wut jī. Oboheéhtih, ā jepahat túttimah, Pablo wūt āt tūat nuumúp wut jī. Dawá pehbhoó Jesúhwā poómpnadi h Pablo āt daac wahap wut jī. Nin náona caá ā daacátji: Romanos, 1 Corintios, 2 Corintios, Gálatas, Efesios, Filipenses, Colosenses, 1 Tesalonicenses, 2 Tesalonicenses, 1 Timoteo, 2 Timoteo, Tito, Filemón.

¿Detdih āt daácji? Roma tútchidih moón Jesúhwādi h nin núodih āt daacáp wut jī. Caán tátchi nihat Romanowā ī bíbohni baácnadi h moón jwíih jumni tútchi wut jī.

¿Dedmant, débólih cah, āt daácji? Dawá jéihnit “Cencrea tútchi, Corinto tútchimant Pablo Roma tútchidih moón Jesúhwādi h āt daacáp wut jī. Jópchi 57 (Jesús ā wunat túttimah 24 jópchi túttimah) Pablo nin núodih āt daacáp wut jī”, ī níj jenah joiná caá.

¿Dedé pínah tiguaá āt daácji? Queét Romanowā judíowā nihcannit, dawá pampnitdh ípí weñep wut jī. Bitaboó queétdih Jesúh doonádh játih ítát naáwáp wut jī. Pánihna, ī tūat nuumát doonádh joinit, Pablo queétdih āt daacáp wut jī. Ded pah Dios ā jumati dh, Jesucristo ā jumati dh, ded pah yéejat ā jumati dh, ded pah Jesús cáacwādi h ā tūi ubatdi h, nin núojih Pablo búdí āt bohé daacáp wut jī.

Romanos ded pah ā jumati:

1. Pablo ā daac jwíihati (1.1-15)
2. Dioíh doonádh ded pah jwí jenah joyát pínahdi h ā bohéat (1.16—11.36)
  - a. Dios yoobópdih ā jumati (1.16-17)
  - b. Nihat cáacwā yéejnit ī jumati (1.18—3.20)
  - c. Jesucristodih jepahitdh “Caán Jesúh táyat ā bíbohna caá”, Dios ā níj enat (3.21—5.21) (Justificación)
  - d. Jesúhwādi h ā wēpatdi h Dios ā wūhat, yéej chājat jenah joyátidih ī yap yohat pínah níjné (6.1—8.39) (Santificación)
  - e. Ded pah Dios judíowāboodih ā chājat (9.1—11.36)
3. Jesúhwā ded pah jwí jumati pínahdi h ā bohéat (12.1—15.13)
4. Pablo ā péé naáwát, ā péé táyat tūtatbut (15.14—16.27)

Queétdih ā táyat tūtat

1 ¹Weém, Pablo bíhdi h daacát tūatnit, yeéb Roma tútchidih moón Jesúhwādi h wā wahna caá. Jesucristo weemdíh nífonit, áih túini doonádh nihati baácdih moondíh ā naáwát tūtat jī.

²Caán túini dooná pínahdi h jon játih Dios naáwátidih naóh yapanitdh “Cáacwādi h wā tūi chājipna caá”, āt níj daacát tūtat wut jī. ³Caán dooná

ā wūúh ded pah ā jumati naáwát caá.

Pánihna, caán cáac jumna, David juimená ī juima āt jumup wut jī.

⁴Pánih cáac jumna yuhna, jwí Maáh Jesucristo Dios wūúh jumna, dedé yéejat wihcanni āt jumup wut jī. Pánih jumna, ā wunat túttimah, Dios caandíh ā wēpatjīh āt jwúub boooan wut jī. Pánih boooana, Jesucristo yoobópdih ā wūúh ā jumati dh cáacwādi h āt jūtat wut jī.*

* 1.3-4 Mt 1.1; 12.23

⁵Caán Jesús tiguaá weemdíh oinit, ā wēpatjīh áhí túini doonádih nihát cáacwádih ā naáwát táutup jī, caandíh táí jenah joinít, ī jepahat pínah niijná. ⁶Yeebdíhbut áihwā pínah ā níwichah, ñit jepahap taga. ⁷Yeéb Roma títchidih moón Dioíhwā, búdí ā oinitdih nin núodih wā wahna caá. Dios jwí íp, jwí Maáh Jesucristojīh, yeebdíh oinit, ī túi teo wáaca naáh, ñi túi jumat pínah niijná.

Pablo Roma títchina enedih ā bejhat

⁸Nindih yeebdíh wā jwíih naóhbična caá: Jesucristodih yeéb ñi túi jenah joyát doonádih nihát baácdih moón ī joiná caá. Queéé ī naáwáchah, weembút joinít, búdí wā wēina caá. Pánih wēinit, Jesucristo ā wēpatjīh, jwí íp Diosdih nin pah wāpí níj wébhna caá: “Paá, meemdíh ī túi péeat túina caá”, wāpí niijná caá. ⁹Dios weemdíh ā wutachah wēi jepahnit, ā wéúhíh túini doonádih wā túi bohéna caá. Dios ā enechah, yeebdíh ā teo wáacat pínah niijná, yeó jáap jumat pah caandíh wāpí wébhna caá. ¹⁰Pánih wébhna, nin pahbut wāpí níj wébhna caá: “Paá, ¿bue jwuhna ī pebhna enat táutna, weemdíh ma wahmi níit?” wā niijná caá. ¹¹Túini Espíritu weemdíh ā teo wáacat pah muntih, yeebdíhbut ā teo wáacat pínahdih wā náah yacna caá, yeéb Jesúsdi h chah ñi túi péeat pínah niijná. ¹²Wēpatdih ñi bíbohat pínahdih teo jáha wébhna, yeebdíh búdí wā eníhna caá.

¹³Weém dawá títchinaboó bohé jibichah, caán títchinadih moón judíowā nihcannit túini doonádih joinít, dawá Jesúsdi h ī jepahap jī. Pánihna, maátápdih ñi pebhboó wā bejhip yuh caá, dawá níih títchidih moondíhbut Jesúsdi h doonádih wā naáwáchah joinít, ī jepahat pínah, yeebbút Jesúsdi h chah ñi jenah joyát pínah niijná. Wā éudwā panihnit, caandíh ñi jéihyatdih wā náah yacna caá. ¹⁴Nihat cáacwádih túini doonádih

naáwát caá weemdíh náahap. Dahwani títchinadih moondíh, títchi wihcapboó jumnitdihbut, bohénitdih, bohécannitdihbut naáwát caá náahap. ¹⁵Pánihni jumna, nihát yeéb Roma títchidih moondíhbut túini doonádih búdí wā bohéina caá.

Jesúh túini dooná ded pah ā jumat

¹⁶Caán túini doonádih joinít, det Jesúsdi h túi jepahnitdih Dios ā wēpatjīh ā túi wébhna caá. Caán doonádih jwíih joinít, jwiít judíowā jwí jepahap jī. Jwí jepahat títtimah, judíowā nihcannitbut joinít, it jepahap jī. Pánih joinít, jwí jepahachah, jwiít nihatdih bíic yoobó ā wēpatjīh ā túi wébhna caá. Pánt ā wēpatdih jéihnit, “Caán túini doonádih ī jepahachah, Dios queétdih ā túi wébhna caá”, níj jenah joinít, caán doonádih bohéna, wāpí tíccan caá. ¹⁷Pánih bohéna, nin pah wāpí níj naóhna caá: “Ded Jesúsdi h túi jenah joinítjeh ‘Nin túini caá’, Dios ā níj enna caá. Pánt ā níj enat pah, jon játih nin pah it níj daacáp tají: ‘Caandíh túi jenah joinítjeh “Queéé túinit caá”, Dios ā níj enna caá. Pánih túi jenah joinítjeh páantjeh Diosjeéh ī túi jumbipna caá’, it níj daacáp tají”, wāpí niijná caá.*

Cáacwā ī yéej chájat

¹⁸Dios jeámant jumni yeejéj chájnitdih ā en íjna caá. Pánih yéej chájna, ded pah Dios ā jumatdih bita ī jéihyat déedih ī jáhna caá. Pánt ī chájachah en íjnit, Dios búdí ā peéh chájipna caá. Pánt ā peéh chájat pínahdih nihát cáacwádih ā jéihyana caá. ¹⁹Diosdih jwiít cáacwā jwí jéih beedácah yuhna, ded pah ā jumatdih caanjéh jwiítidih át jéihyanap taga. Pánt ā jéihyanachah, caandíh jwí jéihyat pínah dedé bawat wihcan caá. ²⁰Diosdih jéih encan yuhna, nihát ā chájatjiboodíh jwí jéih enna caá. Pánih ennit, “Caán nihatdih Dios búdí ā wēpatjīh ā chájni caá. Pánih chájni jumna, nihát ī maáh páantjeh ā jumbipna caá”, jwí níj jéihna caá.* Caandíh jéihna yuhna, det joyáh

* 1.13 Hch 19.21 * 1.16 Mr 8.38; 1Co 1.18 * 1.17 Hab 2.4 * 1.19-20 Hch 17.24-27

bojnitudih Dios ā peéh chājbpina caá. Páant ā peéh chājachah, “Obohjeéhtih, ded pah ma jumatudih jéihcan, meemdíh wā jenah joicáp jī”, det Diosdih ī jéih niijcán niít. ²¹Dios ded pah ā jumatudih jéihna yuhna, “Meém nihah ma chājnidih enna, meemdíh búdí wā wéina caá”, dawá caandíh it niij náohcap jī. Queétdih ā túi chājachah yuhna, queétoó caandíh “Weemdíh ma túi chājat túina caá”, it niijcáp jī. Páant caandíh ī joyáh bojatji jíib ī jenah joyát āt buo peét bejep jī.* ²²“Weém túi jenah joiní caá”, ī míic yee niijátji jíib, jenah joicánnit yoobát it jumup jī. ²³Páanah jenah joicánnit jumna, Dios nihah jéihni, páantjeh jumnidih it wéicap jī. Páanah caandíh wéican, “Meémboó nihah jéihni jumna, weemdíh ma jéih teo wáacna caá”, ī pápniboodíh it niij weñep jī. Jwiít cáacwā wánnit pínah míic jwí jumna yuhna, cáac pah jígohnidih pápnit, caandíh it weñep jī. Páanah chājnit, jiijní, nuñáp, mai panah jígohnidihbut pápnit, “Meémboó chah wépní caá”, caandíh it niij wéi naáwáp jī.*

²⁴⁻²⁵Dios nihah chājni ā jumuchah yuhna, caandíhjih ī wéi naáwát déeji, “Nit caá chah wépnit”, niij yee jenah joinít, ā chājnitboodíh it wéi naáwáp jī. Páant queétdih ī wéi naáwáchah ennit, “Í náahatdihjih ī chāja naáh”, niijnít, Dios queétdih āt cádahap wut jī. Páant ā cádahat túttimah, queétdih chah yeejép ī chājat pínahdihjih jenah joinít, tíic náah jumnidih it chājav jī. Páanah yeejép chājna, íih báhahdihbut it míic yéejanap jī.

²⁶Páant ī yee jenah joyóchah enna, “Yeejép ī náahatdihjih ī bid dáhwa naáh”, niijnít, Dios queétdih āt cádahap wut jī. Páant íi náah chājavdih jenah joinít, yaádhboó neonádih náahcanjih, yaádh míicjih it yéej chājav jī. ²⁷Páant ī chājav pah muntih, neonábut yaádhdih it en ninahat pah neoná míicjih it en ninahap jī. Páanah en ninahnit, queét neoná míicjih it yéej chājav jī. Páanah yéej chājnit, ī yéej chājavtji jíib íih báhah, íih jenah joyátbut páantjeh āt yéej bejep jī.

²⁸Diosdih ī jwíih jéihna yuhna, “Caandíh jéihyah weemdíh dedé pínah nihcan caá”, ī niij jenah joyóchah ennit, Dios queétdih āt cádahap wut jī, ī jenah joyát déheni pah ā jumad pínah niijná. Páant ā cádahat túttimah, chah yeejép yoobát it yoób jenah joyóp jī. Páanah chah yeejép jenah joinít jumna, jwí chājca naáh déedih it chājav jī. ²⁹Páanah yeejép chājna, buubut nin pah ī jumna caá: Dedé ī en ninahatdihjih ī yéej chājna caá. Dedé pah bitadih chah yeejép ī chājav pínahdih búdí jenah joinít jumna, cáacwádih mao yohnit jumna, chah dawá bíi déedih búdí en ninahnit jumna, tab yeenit jumna, yeejép dooná náohnitbut ī jumna caá. ³⁰Bitadih yee náoh peétnit jumna, Diosdih enahcannit jumna, bitadih jígah encan, “Weém maáh panihni jumna, dedé wā náahatdih wā chājbpina caá”, ī niij jenah joiná caá. “Weémboó chah jéihni caá”, niij jenah joinít jumna, bitadihbut páant niij náohnit ī jumna caá. Chah yeejép ī chājav pínahdihjih jenah joinít ī jumna caá. Í mánadih jepahcannit jumna, ³¹jenah joicánnit jumna, ī niiját pah chājcanit jumna, ī déewádih oicannit jumna, bitadih jígah encan, ī teo wáaccan caá. ³²Páant yeejép ī chājavdih ī cádahatji peéh Dios iiguípna queétdih ā yohbipna caá. Páant ā peéh chājav pínahdih jéihna yuhna, ī yéej chājavdih ī cádahcan caá. Páanah, bita ī yéej chājachah ennit, “Páant níi chājachah, ā túina caá”, queétdih ī niij wéi náohna caá.

Dios ā peéh chājav pínah yoobópdih ā jumad

2 ¹Yeéb cáacwā míicjih jumna yuhna, ¿Dépanih tígaa “Yeejépwā yoobát ī jumuchah, ī yéej chājav jíib, queétdih peéh chājav caá náahap”, níi niij jenah joi? Yeebát queét ī chājav pahjeh mun tígaa bíic yoobó níi chājav. “Jwiít yéej chājcah, jwiítudih dedé yéejat peéh wihcan caá”, níi jéih niijcán caá. Páanahnit jumna, bitadih náoh yacnit, yeebjéh peéh chājavdih míic watna caá níi chājav.* ²Nihah yéej chājnitdih Dios ā

* 1.21 Ef 4.17-18 * 1.23 Dt 4.16-18; Sal 106.20; Jer 2.11 * 2.1 Mt 7.1; Lc 6.37

peéh chājbiḡna caá. Yoobópdih chājni ā jumuchah, ā peéh chājatbut yoobópdih ā jumatdih jwí jéihna caá. ³Cáacwā míicjeh jumna yuhna, “Peéh chājat caá náahap”, níj naóh yacnit ní jumuchah, yeebbút bíc yoobó ní chājat jīb, yeebdíhbut peéh chājat ā jumbiḡna caá. “Jwí yéej chājachah yuhna, āpí peéh chājcan beé. Pánihna, bœu pohba, ā peéh chājcan níit”, nípi níj jenah joiná yuh caá. ¿Dépanih tigaá páant ní níj jenah joi? Yeebdíhbut Dios ā peéh chājbiḡna caá. ⁴Obohjeéhtih, ní yéej chājachah yuhna, Dios yeebdíh jígah ennit, ā peéh chāj jwuhcan caá. Páant ā peéh chājcatdih enna, “Dios wā yéejatdih ā íjcan caá”, ní níj jenah joiná yuh caá. Obohjeéhtih, yeebdíh ā tái chājatdih ennit, caandíh ní jepahat pínahdih páina caá ā chāap. ⁵Obohjeéhtih, yeebdíh ā jígah enechah yuhna, yeébbó caandíh ní jepahíhcan caá. Ní yéej chājatdih cádahíhcah, yeebdíh ā peéh chājbiḡna caá. Á peéh chājat pínah yeó jáap játih, chah ní yéej chājachah ennit, caán yeó jáapdih yeebdíh chah ā peéh chājbiḡna caá. Yeecanjeh, ā níjájti bíc yoobó ā peéh chājatdih nihat cáacwā í jéihbiḡna caá. ⁶Cáacwā yoobó ded pah í chājatji jīb Dios queétdih ā jīb chājbiḡna caá.* ⁷Det bitadih túinijeh chājnit, Dios queétdih ā wēi naáwát pínahdih bidnit, yeó jáap jumt pah ā pehbóo jumíhnit, queétdih bácah páantjeh Dios ájeéh ā jumt túutbiḡna caá. ⁸Obohjeéhtih, det í náahatdihjeh chājnit, bitadih tái chājcanit, queétoodíh Dios bádí íjnit, ā peéh chājbiḡna caá. ⁹Páant ā peéh chājachah, nihat yeejnit yoobó tūbit yeejép í yapbiḡna caá. Judíowā nihcannitdih ā peéh chājbiḡna caá. Obohjeéhtih, judíowā Moisés ā wutajjidih bíbohna yuhna, í tái jepahcatji jīb queétoodíh chah ā peéh chājbiḡna caá. ¹⁰Det tái chājnitdih, “Ní tái chājna beé”, ā níjbiḡna caá. Páant ā níjnitdihjeh Dios ā tái jumt túutbiḡna caá. Judíowādih, judíowā nihcannitdihbut bíc yoobó ā tái chājbiḡna caá.

¹¹Dios nihat cáacwā ded pah jwí chājatdih enna, yeejépwādih, túinidihbut yoobópdih ā chājbiḡna caá. Pánih chājna, judíowādih, judíowā nihcannitdihbut bíc yoobó ā chājbiḡna caá.* ¹²Páant bíc yoobó chājni ā jumuchah, nin pah ā jumna caá: Moisés ā wutajjidih jéihcannitboó í yéej chājachah, í yeejat jīb íguipna í bejbiḡna caá. Pánihna, bíc yoobó caán wutajjidih jéihnitbut í yéej chājachah enna, “Queétdih peéh chājat náahna caá, caán wutajjidih í yap yohat jīb”, Dios queétdihbut ā níj enna caá. ¹³Caán ā wutajjidih í en naáwácah, páantjeh joijéhtidih “Nit túinit caá”, Dios ā níj encan níit. Obohjeéhtih, ā wutajjidih tái jepahnitoodíh “Nit túinit caá”, ā níj enbiḡna caá. ¹⁴Judíowā nihcannit í jéihyatíhjih tái chājna, Moisés ā wutajjidih jéihcan yuhna, caandíh í jepahna caá. ¹⁵Pánih jepahna, caán ā wutajjidih jéihcan yuhna, queé í jenah joyátmant caán wutat panihí ā jumna caá. Páant ā jumuchah, yeej chājat jenah joyát ā jéuwácah, “Páant wā chājachah, ā túican níit”, í níj jéihna caá. Ded tái chājatdih, yéej chājatdihbut í jéihna caá. ¹⁶Pánihna, péeni yeó jáapdih Dios Jesucristodih cáacwā ded pah í yéej chājatdih í jweéatji jīb ā peéh chājat túutbiḡna caá. Páant tigaá áih túini doonádih wāpí naóh bohéna caá.

Moisés ā wutajjidih judíowā í jepahcat

¹⁷Túini doonádih judíowādih bohéna, nin pah queétdih wāpí níj naóhna caá: Yeéb judíowā, Moisés ā wutajjidih jéihnit jumna, “Jwíit judíowā chah túinit jwí jumna caá. Jwíitjeh caá Dioíhwā”, ní níj jenah joiná caá. ¹⁸Caán wutajjidih jéihnit jumna, ded pah Dios ā náahatdihbut nípi jéihna caá. Pánih jéihnit jumna, “Jwí tái chājat pínahdih jéih níonit jwí jumna caá”, nípi níj jenah joiná caá. ¹⁹“Tái jéihnit jumna, jéih encannit panihnitdih jwí jéih teo wáacna caá. Jíiat panihnit jumna, dapánapboó jumnit panihnitdih jwí jéih bohéna caá, ded pah tái

* 2.6 Sal 62.11-12; Pr 24.12; Jer 17.10; Ez 18.30; 33.20; Mt 16.27 * 2.11 Dt 10.17

châjatdih î jêihyat pínah niijná”, ñipí niíf jenah joiná caá. ²⁰“Jwiít judíowā caán wutátjidih jêihna, táí yoobópdih jêihnit jwí jumna caá. Pánih jumna, det jenah joicánnitdih, wébt panihnitdihbut jwí jêih bohéna caá”, ñipí niíf jenah joiná yuh caá.

²¹Obohjeéhtih, páant niíf jenah joiná yuhna, údépanih tigaá queétdih ñi bohéihatdih yeebjéh ñi jwíih míic bohécan? Bitadih munámt tútcan yuhna, údépanih tigaá yeebjébut ñi nuám?

²²Bitá î áa nihcannitjîh yéej chājat tútcan yuhna, údépanih tigaá yeebjébut bíic yoobó ñi áa nihcannitjîh ñi yéej chāj? Judíowā nihcannit î pāpnidih túbit iiná yuhna, údépanih tigaá î pāpni á ñuhat munámtîh waadnít, orodih platadihbut ñi nuám? ²³“Jwiít judíowā Moisés á wutátjidih jêihnit jwí jumna caá”, wéi niijná yuhna, caán wutátjidih yeebjéh ñi yap yohna caá. Pánih yap yohna, ñi táí chājcatdih ennit, “Dios páant wutni á jumuchah, caandih jwí náahcan caá”, bitá î niíf jenah joimí nacaá. ²⁴Páant ñi chājatdih Dios naáwátidih naóh yapani nin pah át niíf daacáp tajî: “Yeéb judíowā wát jumnit, ‘Diosdih wéinit poómp’, î niijnít yuhna, Dios á wutátidih ñi yap yohochah enna, judíowā nihcannitboó Diosdih yeejéj î naóh peétna caá”, át niíf daacáp tajî.”

²⁵Jwiít judíowādihjeh quehli nah yapat chóodih Dios át bóod yohat tútup wut jî, áihwá jwí jumatdih jéutat tút niijná. Pánih bóodna, “Míihwá jumnit, Moisés á wutátjidih jwí jepahbipna caá”, Diosdih jwí niíf jéutna caá. Obohjeéhtih, “Jwiít bóodnit jwí jumna caá”, niijná yuhna, Moisés á wutátjidih jepahcan, ñi bóodatjî yeebdih dedé pínah nihcan caá. ²⁶Det judíowā nihcannitboó bóodcannit jumna yuhna, caán wutátjidih î jepahachah enna, “Nit wíihwá caá”, Dios queétdih á niíf enbipna caá. Jwiít bóodnitdih á niíf enat pah muntih, queétdihbut bíic yoobó á niíf enna caá. ²⁷Dawá judíowā Moisés á wutátjidih jêihna yuhna, caandih î jepahcan caá. Obohjeéhtih, queét judíowā nihcannitboó bóodcannit jumna

yuhna, á wutátjidih î táí jepahna caá. Páant î jepahachah ennit, Dios jwiít judíowādih nin pah á niijbípna caá: “Queét bóodcannit, Moisés á wutátjidih jêihcan yuhna, caandih î jepahap be. ÚDépanih tigaá yeéb bóodnitboó caán wutátjidih jêihna yuhna, caandih ñi jepahcan? Yeébboodih chah yeejéj peéh chājat caá náahap”, á niijbípna caá. ²⁸⁻²⁹Judío yoobát ded pah á jumatdih bñu wá naóhbiipna caá. Bóodni jumna yuhna, Diosdih jepahcanni judío yoobát nihcan caá. Á wutátjidih jêihna yuhna, jepahcan, judío yoobát nihcan caá. Obohjeéhtih, ded Diosdih wéi jepahni judío yoobát á jumna caá. Pánihna, áih quehli nah yapat chóodih á bóod yohat tútup pah á yéej chājatdih cádahna, á jenah joyátdih á tút nuumná caá. Pánihnidih “Nin táini caá”, Dios á niíf enna caá. Cáacwá caandih î wéi naóhchah yuhna, Diosjeh caandih á wéi naóhna caá.”

3 ¹Weém páant niíf naóhna, “Jwiít judíowá jwí jumuchah, Dios jwiítidih á wutátjî pah bóodnit jwí jumuchahbut, dedé pínah nihcan caá”, wá niijcán caá. ²Judíowá jwí jumát jîib, jwiítidih bádí túyat á jumna caá. Dios naáwátidih jwiítidih át jwíih wáhp tajî, bitadih jwí naóh yapaat pínah niijná.* ³Obohjeéhtih, biquína jwí déwá caán naáwátidih jepahcan, “Ma wutátidih jwí táí jepahbipna caá”, î niijátjî pah î chājcap jî. “Páant queét î niijátjî pah î chājchah, Diosbut bíic yoobó á niijátjî pah á chājbican nacaá”, çñi niíf jenah jói níit? ⁴iNihcan caá! Nihat cáacwá yoobó yeenit î jumuchah yuhna, Diosboó á niijátjî pahjeh á chājbipna caá. Páant yeeccanni á jumuchah jêihna, jon játih David, Dios naáwátidih naóh yapani, á yéej chājatdih naóhna, nin pah át niíf daacáp tajî:

“Wá yéej chājachah ennit, ‘Peéh chājat caá náahap meemdih’, ma niijíchah, yoobópdih naóhni ma jumatdih nihat î jêihna caá. Pánih jêihnit, ded meemdih á jêih yap yohcan níit”, át niíf daacáp tajî. (Sal 51.4)

* 2.24 Is 52.5 * 2.25-29 Dt 10.16; 30.6; Jer 4.4 * 3.2 Sal 147.19-20

⁵Biquína ī jengah joyátjīhjuh nin pah īta niīj jengah joi tá yuh caá: “Jwiít jwī yéej chājachah, Dios yoobópdih ā jumatdih cáacwā chah īta jéih taga. Pánihna, jwī yéej chājachah, ā túina caá. Páant túini ā jumuchah, jwī yéejat peéh chājna, Dios yoobópdih āta chājcan taga”, īta niīj jengah joi tá yuh caá. ⁶Obohjeéhtih, páant nihcan caá. Jwī yéej chājatdih peéh chājcan, yoobópdih chājni āta nihcan tagaá. Pánih jumna, nihāt ī yéej chājat jīb āta jéih peéh chājcan tagaá.

⁷Bitaboó nin pah īta niīj jengah joi tá yuh caá: “Jwiít cáacwā yeenit jumna, jwī niijátji pah jwipí chājcan caá. Obohjeéhtih, Diosboó yecanni caá. Pánihna, ded pah yeenit jwī jumatdih jengah joinít, Dios ded pah yeeat wihcanni ā jumuchah, chah jwīta túi jéih taga. Páant ā jumuchah, jwī yeeatji jīb peéh chājat āta wihcan taga. ⁸Páant niīj jengah joiná, “Yeejép chājna, Dios túini ā jumatdih júutna caá jwī chājap. Pánihna, éjwī yéej chāj jīh?” īta niīj jengah joi tá yuh caá. “Pánihatdih Pablowā ī bohéna caá”, biquína jwiítidih ī niīj yee naóhna caá. Páant ī niīj yee naáwáchah joinít, “queétdih peéh chājat caá náahap”, Dios ā niiját yoobópdih caá.

Jwiít nihāt cáacwā ā peéh chājnit pínah jwī jumat

⁹¿Ded pah tigaá yeéb ñi niīj jengah joi? ¿Jwiít judíowā bita chah túinit niít jwī jumap? Nihcan caá, wā déewā. Nin pah yeebdíh wā jwūub naóhna caá: Jwiít judíowā, judíowā nihcannitbut nihāt biíc yoobó Dios ā peéh chājnit pínah míc jwī jumna caá. ¹⁰Jon játih Dios naáwátidih naóh yapanit ī daacátji pahjuh tigaá ā jumap:

“Ded yoobópdih chājni wihcan caá.

¹¹ Nihat ded pah Dios ā jumatdih ī túi jengah joicán caá. Nihat cáacwā yoobó caandíh joíhcan, bidcannit míicjuh tigaá.

¹² Nihat Diosdih náahcan, tac páud bejat pah it chājap taga. Ded túi chājni ā wihcan caá.

(Sal 14.1-3; 53.1-3; Ec 7.20)

¹³ Íih jacnaboó cáac ī yohni jaáh jéwe lajna ā wíj bacaat pah caá ā jumap. Wéhena, yeeat míicjuh ī naóhna caá. Mai ā chāacáchah, áih man cáacdih ā yéejat pah, queét yeenit bitadih ipí yéejana caá. (Sal 5.9; 140.3)

¹⁴ Pánih yeenit, bitadih jió waadaát pah chājnit, tubit jūihnitbut ī jumna caá. (Sal 10.7)

¹⁵ Pánihnit jumna, cáacwādih mao yohíhnitjuh caá ī jumap.

¹⁶ Ded ī bejepboó jumnitdih yeejép chājna, ipí moh yéejana caá.

¹⁷ Bitadih túi chājcan, tjeéh ī túi jumcan caá. (Is 59.7-8)

¹⁸ Diosdih jengah joicánjuh, ī jepahcan caá”, it niīj daacáp tají. (Sal 36.1)

¹⁹⁻²⁰ Páant ī niīj daacátjidih náhninit, jwiít judíowā nin pah jwī niīj jéihna caá: “Nihat Dios naáwátji jwíih pínah caá. Páant ā jumuchah, jwiítidih caá caandíh jepahat náahap”, jwī niīj jéihna caá. Á watatdih jéihna yuhna, caandíh jepahcan, “Jwiítidih yeejat peéh wihcan caá”, jwī jéih niijcán caá. Jwiít judíowā Dios ā peéh chājnit pínah jwī jumat pah muntih, nihāt baacdih moón judíowā nihcannitdihbut biíc yoobó ā peéh chājnipna caá. Á watatdih nihāt cáacwā jwī túi jepahcan caá. Páant jwī jepahcch, Moisés ā watatjidih joinít, Diosdih jwī yap yohatdih jwī jéihna caá. Pánih jéihnit, Diosdih nin pah jwī jéih niijcán caá: “Ma watatdih wā túi jepahachah, ‘Túini ma jumna caá’, weemdíh ma niīj enmi nacaá”, jwī jéih niijcán caá.*

Diosdih jepahna, áihwā jwī jumat

²¹⁻²² Páant niīj péanit, jwiít cáacwā ded pah Diosjeéh jwī túi jumat pínah ā jengah joyátjidih buu yeebdíh wā naóhbična caá. Moisés ā watatjidih jepah beedácan, jwiít nihāt Dios biícidih jwīta jéih jumcan tagaá. Caandíh jéihna, caán watatjidih ded pah jwī jepahatdih jengah joicánjuh, det Jesucristoboodíh jepahnitdih, “Queét túinit caá”, ā niīj enna caá. Jon játih Moisés, Dios naáwátidih bita naóh

* 3.19-20 Sal 143.2; Gá 2.16

yapanitbut caán ā jengah joyátjidih ít daacáp tajī. Pánihna, bue ded pah Dios jwiítidih “Nit táinit caá”, ā niijátj pínahdih jwiít nihat cáacwádhít át jéihyanap taga. Jwiít judíowádhít, judíowā nihcannitdihbut Dios bíic yoobó ā tui chájna caá. * ²³Yéejnit míic jumna, jwiít nihat jwí yéej chájna caá. Jwí tui chájat pínahdih Dios ā jwíh jengah joyátj pah bíic yoobó jwí chájcan caá. Dios ā túyatdih yúup jwí jumna caá. ²⁴Páant jwí tui chájcah yahna, Dios jwiítidih bádí ā oyochah, Jesucristoboó jwí yéejat jíib bue dáat panihnidih jíib chájna, jwiítidih át wun wúhup wut jí. Páant jwí jíib bue dáatdih ā jíib chájachah, “Nit táinit caá”, jwiít Jesúsdi h jephanitdih Dios ā niij enna caá. Jwiítidih jíib náahcanjeh, jwí tui chájcatdih át yohop taga. ²⁵Jon játih moón í yéej chájatdih íj enna yahna, Dios queédih át peéh chájcap wut jí. Pánih peéh chájcan yahna, yoobópdih chájni jéutat tuit niijná, caanjéh Jesucristodih át wah deya bojip taga, jwí yéejat jíib wun wúhnit, áh meépdih ā yoh wúhat pínah niijná. Pánih wun wúhna, áh meépdih yoh wúhatdih jwí tui jengah joyóchah ennit, Diosboó jwí yéej chájatdih ā íj cádahna caá. Pánih chájnit, jon játih moondíh í yéejat jíib peéh chájcanjeh, Jesús nihat cáacwáboodíh jwí yéejat jíib bue dáatdih át jíib chájap wut jí. Páant ā chájachah, Dios ded pah ā niijátj pahjeh yoobópdih chájni ā jumatdih jwiítidih át jéihyanap wut jí. ²⁶Pánih jéihyanit, Jesúsdi h jephanitdih “Nit táinit caá”, ā niij enatdihbut ā jéihyana caá. Páant ā jéihyanachah, “Dios yoobópdih chájni caá”, jwí niij jéihna caá.

²⁷⁻²⁸Páant ā chájachah jéihnit, nin pahbut jwí niij jéihna caá: “Moisés ā wúhatjidih jwí jephachah ennit, ‘Nit wá peéh chájnit pínah nihcan caá’, Dios jwiítidih ā niijcán caá. Obohjeéhtih, Jesúsboodíh jwí jephachah enna, ‘Nit táinit caá’, ā niij enna caá”, jwí niij jéihna caá. Páant niij jéihnit, “Weemjéh wá tui chájat jíib Dios weemdíh ā wéi enna caá”, jwí niij jengah joicán caá. “Dios

ā wúhatjidih tui jephahat jíib, ‘Nit táinit caá’, Dios ā niijbípna caá”, éjwíta niij jengah joi tániit? iNihcan caá, wá déewá! Obohjeéhtih, Jesús jwiítidih ā wun wúhatjidih tui jengah joinít, caánboodíh jwí jephachah, “Nit táinit caá”, Dios ā niij enbipna caá.

²⁹⁻³⁰Dawá jwí déewá nin pah ípí niij jengah joiná caá: “Jwiít judíowádhíeh Dios jwí maáh ā jumna caá. Queét judíowā nihcannitdih í maáh nihcan caá”, ípí niij jengah joiná yah caá. Obohjeéhtih, páant nihcan caá. Dios bíicjeh jumna, nihat cáacwádhít í maáh ā jumna caá. Pánih jumna, Dios jwiít judíowádhít, judíowā nihcannitdihbut jwiít nihatdih bíic yoobó jwí maáh ā jumna caá. Jwiít judíowá Jesús ā wun wúhatjidih tui jengah joinít, jwí jephachah, jwiítidih “Nit táinit caá”, ā niij enna caá. Judíowā nihcannitbut bíic yoobó Jesúsdi h í jephachah, queédihbut “Nit táinit caá”, Dios ā niij enna caá. * ³¹Pánihna, Jesús ā wun wúhatjidih jengah joinít, é “Moisés ā wúhatjidih jwí cádahachah, ā táimi nacaá”, jwíta niij tániit? iNihcan caá, wá déewá! Obohjeéhtih, Jesúsdi h jephahna, Moisés ā wúhatjidihbut jwí jephahna caá.

Abraham Diosdi h ā tui jengah joyátj

4 ¹Bue, jwí neo Abrahamdi h ded pah Dios ā chájatjidih yeebdíh wá jwúub náhniabipna caá. ²Abraham ded pah ā tui chájatj jíib “Nin táini caá”, Dios ā niij enechah, “Weém bách táini caá wá jumup”, áta jéih niij tágaa. Obohjeéhtih, Diosboodíh páant niijní pínah ā wihcan caá. ³Páant ā jumachah, Dios naáwátdih naóh yapani nin pah át niij daacáp tajī: “Abraham ded pah Dios ā niijátidih joinít, caandíh át tui jengah joyóp wut jí. Páant ā tui jengah joyóchah ennit, ‘Caán yoobópdih tígaa’, Dios caandíh át niij enep wut jí”, át niij daacáp tajī. * ⁴Ded maátadi h ā teo wúhuchah, caandíh ípí jíib chájna caá. Oboh ípí jíib wúhcan caá. Á tewat jíibjeh ípí wúhna caá. ⁵Obohjeéhtih, ded teo wúhcan, Diosdi h ā

* 3.21-22 Gá 2.16 * 3.29-30 Dt 6.4; Gá 3.20 * 4.3 Gn 15.6; Gá 3.6

túi jenah joyóchah ennit, “Nin túini caá”, caandíh ã níj enna caá. Páant ã níj enechah, dedé ã túi chājat jíib pohba nihcan caá. ⁶Pánihna, ded Diosdih ã túi jenah joyóchah ennit, ded pah ã chājatjíidih jenah joicánjeh, “Nin túini caá”, Dios caandíh ã níj enna caá. Páant ã níj ennidih Dios ã túi chājatdíh Davidji nin pah át níj daacáp tají:

⁷ “Ded ã jepahcatdih Dios ã yohochah, wēinit, ã túi j̄mna caá. “Á túi chājatdíh wā jwúb encan níit”, caandíh Dios ã níjíchah, wēinit, ã túi j̄mna caá.

⁸ “Nin túini caá. Caandíh dedé yéejat peéh chājat wihcan caá”, Dios ã níj enni wēinit, ã túi j̄mna caá”, David át níj daacáp tají.

(Sal 32.1-2)

⁹ ¿Judíowājeh bóodnit í j̄mūchah, Dios í yéej chājatdíh át yohji tanít? Nihcan caá, wā déewā. Judíowā nihcannit, bóodcannitdihbut í yéej chājatdíh ã yohna caá. Pánih j̄mnnit, queét nihah bíic yoobó wēinit, í túi j̄mna caá. Ded pah Dios Abrahamdih ã chājatjíidih jwúb náhníat caá náahap. Caán Diosdih ã túi jenah joyóchah, “Nin túini caá”, Dios át níj enep wut jí. ¹⁰Nindihbut náhníat caá náahap: ¿Débólihi tã tígaa Abrahamdih páant át níj enji? ¿Bóodni ã j̄umat tãttimahi tanít? Nihcan wut jí. Bóodni ã j̄umat pínah j̄átih “Nin túini caá”, Dios caandíh átát níj enep wut jí. ¹¹Á bóodat pínah j̄átih Abraham Diosdih át túi jenah joyóp wut jí. Páant ã túi jenah joyóchah, “Nin túini caá”, Dios caandíh át níj enep wut jí. Páant ã j̄umatdíh j̄útat tãtt níjíná, Dios caandíh át bóodat tãttup wut jí. Pánihna, caán ã bóodat pínah j̄átih, ã túi jenah joyát pahjeh, Diosdih túi jenah joinít judíowā nihcannit, bóodcannitdih “Nit tãnit caá”, Dios át níj enep wut jí. Páant bíic yoobó ã níj ennit í j̄mūchah, Abrahamji jwí nuo ã j̄umat pah queétdihbut í nuo m̄n tígaa ã j̄mūp.*

¹²Pánihna, det bóodnit judíowābut Diosdih í túi jenah joyóchah, Abraham í n̄oji yoobát ã j̄mna caá. Caán ã bóodat pínah j̄átih Diosdih átát túi jenah joyóp

wut jí. Pánihna, caán Diosdih ã túi jenah joyát pahjeh m̄ntih, judíowā í túi jenah joyóchah, Abraham í n̄oji ã j̄mna caá. Obohjeéhtih, bóodnit j̄mna, “Abraham jwí n̄oji caá”, níj jenah joiná yuhna, Diosdih í túi jenah joicáh, Abraham í n̄oji yoobát ã nihcan caá.

**Dios caandíh ã naawátjidih
“Yoobópdih tígaa”,
Abraham ã níjít**

¹³Jon j̄átih Dios nin pah Abrahamdih át níj naawáp wut jí: “Meém, ma j̄uimená pínah bíicdih, nihah baácdih moón í nuowā pínah ní j̄mna caá”, át níjíp wut jí. Páant ã níjíchah, Moisés ã wutatdíh Abraham ã jepahatji jíib át nihcap wut jí. Obohjeéhtih, Abraham Diosdih ã túi jenah joyóchah, “Nin túini caá”, caandíh níj ennit, páant át níj naawáp wut jí.*

¹⁴“Moisés ã wutatjíidih jepahnit, jwíitjeh tígaa nihah baácdih moón í nuowā jwí j̄mūp”, jwí déewā ípí níj jenah joiná yuh caá. Páant í níj jenah joyát yoobópdih j̄mna nihna, Diosdih jwí túi jenah joyát dedé pínah nihcah, ã níjítjibut dedé pínah áta nihcan tagaa.* ¹⁵Dedé wutat wihcah, caandíh yap yohatbut áta wihcan tagaa. Obohjeéhtih, Moisés ã wutatjí ã j̄mūchah, cáacwā caandíh í yap yohochah ennit, Dios queétdih búdí ã íjna caá. Pánih íjnit, í yap yohatji jíib, queétdih ã peéh chājbipna caá.

¹⁶Obohjeéhtih, Moisés ã j̄umat pínah j̄átih, Abraham Diosdih át túi jenah joyóp wut jí. Caán Diosdih ã túi jenah joyát pah, det caandíh jepahnit Abraham ã j̄uimená panihnit í j̄mna caá. Moisés ã wutatjíidih jéihnit, jéihcannitbut Diosdih í túi jenah joyóchah, bíic yoobó ã naawátji pah Abraham ã j̄uimená í j̄mna caá. Pánihna, ded pah jwí chājat jíib ã j̄uimená jwí j̄mcan níit. Obohjeéhtih, Diosdih jwí túi jenah joyát jíibjeh caá, páant jwí j̄mūp.* ¹⁷Dios Abrahamdih ã níjítjí pahjeh nin pah ít níj daacáp tají: “ ‘Dawá baácnadih moón í n̄o pínah meém ma j̄mna caá’, Dios Abrahamdih át níj naawáp wut jí”, ít níj daacáp tají.

* 4.11 Gn 17.10 * 4.13 Gn 17.4-6; 22.17-18; Gá 3.29 * 4.14 Gá 3.18 * 4.16 Gá 3.7

Dios wənnitdih booani, dedé wih jwəhəcannidih jumat tətutnidih Abraham át tui jenah joyóp wut jī. Pánihna, Abraham Diosdih ā tui jenah joyát pah, jwiítbət tui jenah joinít jwī jumuchah, “Nit Abraham ā jūimená mun tigaá”, Dios jwiítidih ā niíf enna caá.*

¹⁸Abraham weh wihcanni behe yoobát ā jumuchah, Dios caandih nin pah át niíf naáwáp wut jī: “Cúiwā dawá ī jumat pah, óonna pahbət ma jūimená ī jumbipna caá. Pánih jūnnit, dawá baácdih moón ī nro panihni ma jumbipna caá”, Dios caandih át niijíp wut jī. Pánih weh wihcan yuhna, “Á niiját yoobópdihi tigaá”, át niíf jenah joyóp wut jī. Páant caandih ā tui jenah joyóchah, Dios ā niijátjī pah át tui chājap wut jī. ¹⁹Obohjeéhtih, caán cien jópchi bíbohna, yad Saradih át jéih weh chājcap wut jī. Caántbət beh wili yoobát jumna, mit jéih wudu jumcap wut jī. Páant wənnit dée ī jumuchah yuhna, “Jwiít jwī weh wihcan niít”, Abraham át niíf jenah joicáp wut jī. Páant niíf jenah joicán, Diosdih át tui jenah joí cádahcap wut jī. ²⁰“Á niijátjī pah ā jéih chājcan niít”, át niíf jenah joicáp wut jī. “Dios wəpni, ā niijátjī pah tui chājni caá”, niíf wēi naóhni, caandih át tui jenah joí cádahcap wut jī. ²¹“Dios ded pah weemdih ā niijátjī pah biíc yoobó ā jéih chājna caá”, Abraham át niíf jéihyep wut jī. ²²“Páant ā niíf jéihyechah, ‘Abraham túini caá’, Dios caandih át niíf enep wut jī”, Dios naáwátidih naóh yapani át niíf naóh daacáp taji.*

²³Páant niíf daácna, Abrahamdihjeh pohba niíf daácna át chājcap wut jī. ²⁴⁻²⁵Obohjeéhtih, jwiítbət jwī jéihyat pínah niijná, át niíf daacáp wut jī. “Diosdih jwī yap yohatjī jīb, jwī Maáh Jesúsdih át wun wūhat tətutap wut jī. Pánih wənnijidih át jwáub boonanap wut jī”, jwī niíf jenah joyóchah, Diosboó “Nit túinit caá”, jwiítidihbət ā niíf enna caá.*

“Nit túinit caá”, Dios ā niíf ennit ded pah jwī jumat

5 ¹Jesucristodih jwī tui jenah joyóchah, “Nit túinit caá”, Dios jwiítidih ā niíf enna caá. Páant ā niíf

enechah, jwī Maáh Jesucristo jwiítidih Diosjeéh ā tui jumat tətutna caá.

²Caandih tui jenah joinít, ā oinit jwī jumuchah, “Úmcanjeh weemdih jūóhni, ni úábú”, Dios jwiítidih ā niijná caá. Áihwā jumna, téttimah bóo láa ā pebhna bejnit, caán túini yoobát ā jumat pahjeh jwiítbət biíc yoobó jwī jumat pínahdih jenah joinít, búdí jwī wēina caá. ³Dawá láa jwiítidih yeejép ā yapachah yuhna, biíc yoobó jwī wēina caá. Páant yeejép ā yapachah, Diosdih chah jwī tui jenah joyátidih jwī jéihna caá. Pánih jéihni, yeejép ā yapachah yuhna, búdí jwī wēina caá. ⁴Páant yeejép ā yapachah yuhna, wēinit, caandih jwī tui jenah joí cádahcan caá. Pánih cádahcannit jumna, chah túinit jwī jum bejna caá. Pánih chah túinit jum bejna, Dios ded pah jwiítidih ā tui chājat pínahdih jenah joinít, jwī wēi páina caá. ⁵Pánihna, jwiít wēi páinitidih Dios Túini Espiritudih átāt wūhəp taga, jwījeéh ā jumat pínah niijná. Túini Espiritu jwījeéh jumna, Dios jwiítidih ded pah búdí ā oyatidih ā jéihyana caá. Páant ā jéihyanachah, nindihbət jwī niíf jéihna caá: “Jwiítidih Túini Espiritu ā teo wáacipna caá, Dios pebhna juibínit, caan pah jwī tui jumat pínah niijná”, jwī niíf jéihna caá.

⁶Nin wā naáwátidih jenah joinít, Dios jwiítidih ā tui chājat pínahdih chah ni jéihbipna caá: Jwiít jwī yééj chājatidih jéih cádahcan, ā jīb buadáatidih jwī jéih jīb chājcap, Dios ā jenahat láa, Jesucristoboó jwī yeejat jīb át wun wūhəp wut jī. ⁷Ded tui chājnidih bíhboó āta wun wūhcan taga. Bíh tui chājni yoobátidih búdí oinit, úmcanjeh wun wūhni pínah ā jum dée caá.

⁸Obohjeéhtih, jwiít yeejép wā yoobát jwī jum jwuhuchah, jwī yeejat jīb Cristoboó át wun wūhəp wut jī. Páant ā wun wūhuchah, Dios jwiítidih ded pah búdí ā oyatidih ā jéihyana caá. ⁹Pánih jwiítidih wun wūhni, áih meép ā yohochah, “Nit túinit caá”, Dios jwiítidih ā niíf enna caá. Páant niíf enna, jwiítidih iiguípna bejnit déejidih át tui wəp wut jī. Pánihna,

* 4.17 Gn 17.5 * 4.18 Gn 15.5 * 4.19 Gn 17.17 * 4.22 Gn 15.6 * 4.24-25 Is 53.4-5

yeejépwā jwī jum jwuhuchah, ā wun wūhatjīh “Nit táinit caá”, jwiítidih ā niij enatdih jwī jéihna caá. Pánih jéihnī, “Buu nit táinitdih en iijcan, wā peéh chājcan níft”, jwiítidih ā niijátidih chah jwī jéihna caá. ¹⁰Diosdih enfhcannit jwī jum jwuhuchah, ā wūhū ā wunatjīh jwī yéejatdih yohnit, chénaoboó jwī míic enfhcatdih Dios āt ámohop wut jī. Pánih ámohnit, jwiítidih áihwā āt chājat wut jī. Páant áihwā jwī jumuchah, nindih chah jwī túi jéihna caá: “Buu Diofh wā jumuchah, weemdih peéh chājat wihchah, Jesús boo pud jūóhñit, páuh laab béjni jumna, weemdíhbut ā pebhna ā túi juibíat túatbipna caá”, jwī niij jéihna caá. ¹¹Páant jwī túi juibíat pínahdih wéinit, nindihbut chah jwī wéina caá: Buu nin baácboó jwī jum jwuhuchah, jwī Maáh Jesucristo ā wunatjīh Dios jwiítidih áihwā āt jumat túatup wut jī. Páant ā jumat túatdih jéihnī, caandih búdí jwī wéi naóhna caá.

**Adán, Cristo ded pah
mácah i chājatjī**

¹²Jwīh jumni Adán wūt jumni, ā yéej chājachahjeh, nin baácdih yéejat āt jwīh waadáp wut jī. Páant ā yéej chājat jīb, wunatbut āt waadáp wut jī. Adán ā yéej chāj waawáchah, nihāt jwiítbut yéej chājnit jwīt jum jwīhip wut jī. Pánih yéej chājnit jumna, jwiít nihāt wunnit pínah míic jwīt jumup wut jī. ¹³Dios Moisésdih ā wutat tútat pínah játih, nin baácdih moón jwīt yéej chājat wut jī. Obohjeéhtih, páant jwī yéej chājachah yuhna, ā wutat wih jwuhchah, caandih yap yohatbut āt wih jwuhcap wut jī. Páant wihchah, caandih yap yohat peéh chājatbut āt wih jwuhcap wut jī. ¹⁴Páant yap yohat peéh chājat ā wih jwuhchah yuhna, Adán túttimah jumnit nihāt ít wunup wut jī. Moisés ā jumat pínah játih, caán wutat ā wih jwuhchah yuhna, caán láa jumnit ít wunup wut jī. Adán Dios ā wutatjidih ā yap yohatjī pahjeh queétjeh chājcan yuhna, queét nihātbut bíic yoobó ít wunup wut jī. Páant wunnit i jumuchah jéihnī, “Adán ā yap

yohochahjeh, nihāt jwiítbut bíic yoobó yap yohnit panihnit jwīt jumup wut jī”, jwī niij jéihna caá. Pánihna, Adán yéej chāj waóhni ā jumatjī pahjeh, túttimah nin baácna jūóhñi Jesucristoboó túi chāj waóhni āt jumup wut jī.*

¹⁵Obohjeéhtih, Dios cáacwādih oinit, ā teo wáacatboó Adán ā yap yohatjī pah āt nihcap wut jī. Adán bíicjeh jumna yuhna, ā jwīh yéej chājatjī jīb dawá jwīt buúdap wut jī. Obohjeéhtih, Dios jwiítidih búdí oinit, teo wáacna, Jesucristodih nin baácboó wahna, túini yoobát āt chāj wāhup wut jī. Jesucristo bíicjeh jumna yuhna, dawá iiguípna bejnit déejidih āt túi ubup wut jī, jeáboó jwī túi juibíat pínah niijná. ¹⁶Dios cáacwādih oinit, ā teo wáacat Adán ā yap yohatjī pah āt nihcap wut jī. Adán bíicjeh jumna yuhna, ā yéej chājatjī jīb, nihāt cáacwā Dios ā peéh chājnit pínah jwīt jumup wut jī. Pánih peéh chājnit pínah jumna, dawá jwī yéej chājachah yuhna, jwiítidih búdí oina, teo wáacnit, Dios jwī yéejatdih ā yohna caá. Pánih yohna, “Nit táinit, wā peéh chājnit pínah nihcan caá”, jwiítidih ā niij enna caá. ¹⁷Adán bíicjeh jumna yuhna, ā jwīh yéej chājachah, nihāt cáacwādih ā chūúúchah, jwī wunna caá. Caán yoobópdih tigaa. Páant ā jumuchah yuhna, ninboodih jwiít jwī wéibipna caá: Buu jwuh Dios jwiít cáacwādih oinit, teo wáacna, Jesucristo bíicjeh ā wunatjīh jwī yéejatdih yohna, “Nit táinit caá”, jwiítidih ā niij enna caá. Páant jwiítidih ā niij enechah, ájeéh páantjeh jwī túi jumbipna caá. ¹⁸Pánihna, Dios ā wutatjidihjeh bíic ā yap yohatjī jīb, jwiít nihātbut yap yohnit jwī jumna caá. Pánih jumna, jwiít nihāt Dios ā peéh chājnit pínahbut jwī jumna caá. Pánihat pah muntih, bíic newé Jesucristo ā túi chājatjī jīb, jwiít nihāt yéejat yohnit jwī jéih jumna caá. Pánih yéejat yohnit jwī jumuchah, “Nit táinit caá”, Dios jwiítidih ā niij enna caá. Pánihna, jwiít nihāt caandih jepahnit ájeéh páantjeh jwī túi jumbipna caá. ¹⁹Bíic newé Adán Dios ā wutatdih ā yap yohatjī jīb, “Nit yéejnit caá”, dawádih Dios āt niij enep wut jī. Pánihna, bíih

* 5.12 Gn 3.6-19 * 5.14 Gn 2.16-17; 3.11-12

newé Jesucristo Diosdih ã táí jepahat jíib, “Nit táinit caá”, dawádih Dios ã niij enna caá.

²⁰Obohjeéhtih, Adán jum láa dawá jópezhi táttimah, Jesucristo nin baáčboó ã jüúwát pínah játih, Dios ã wutadnih cáacwádih Moisés át naóh yapanap wut jí, yéejnit jumna, chah yap yohnit jwí jumadnih jwí jéihyat pínah niijná. Pánih yap yohnit yobát jwí jumuchah yuhna, jwiítidih búdí oinit, jwí yap yohat chah Diosboó jwiítidih búdí át teo wáacap wut jí. ²¹Jwí yéej chājat jíib, jwiít nihah wunnit pínah míicjeh jumna, Dios bíicdih jwíta jéih jumcan tagaá. Obohjeéhtih, Diosboó, jwiít cáacwádih búdí oinit, jwí Maáh Jesucristodih át wah deyanap wut jí, jwiítidih ã teo wáacat pínah niijná. Pánih teo wáacnit, “Nit táinit caá”, jwiítidih Dios ã niij enechah, caán bíicdih páantjeh jwí túi jumbipna caá.

Jesúsjeéh ded pah jwí jumat

6¹Wá déewā biquína nin pah ñita niij jenah joi tágaá: “Páant ma bohénachah, chah yéej chājat caá náahap, Dios jwiítidih oinit, chah ã túi teo wáacat pínah niijná”, ñita niij jenah joi tágaá. ²iPáant nihcan caá, wá déewā! iJwí yéej chājca boj jíih! Jwí yéejatdih yohna, Cristo jwiítidih ã wñ wáhuchah, jwiítbut ájeéh wunnit panihnit jwí jumna caá. Páant jwí jumuchah, yéej chājat jenah joyát jwiítidih ã jüúwúchah yuhna, jwí jéih yap yohna caá. Wunníih bácahjidih bita í yéej chājat táutuchah, ã jepahcat pahjeh muntih caandíh jwí jepahcan níit. ³Nindihbut ñi túi náhninaá: jwiítidih í daabánachah, Jesúhwa jumna, ájeéh wunnit panihnit jwí jumadnih bitadih júetna jwí chājap be. ⁴Pánih daabánit jumna, Cristoíh bácahdih í yohochah, jwiítbut ájeéh yohnit panihnit jwí jumna caá. Pánih yohnit panihnit jumna, jwí íp nihah jéihni, táí chājni, ã wēpatjīh Cristodih ã boanachah, jwiítbut ã boonit panihnit jwí jumna caá. Pánih boonit panihnit jumna, ã wēpatjīh túit nūmnit, jáap cáac jumnit panihnit jwí jumna caá. Jáap

cáac jumnit panihnit jumna, ã wēpatjīh yéej chājat jenah joyátidih jwí jéih yap yohna caá.*

⁵Cristoíhwa ájeéh jwiítbut wunnit panihnit jumna, wunnit í yéej chāj cádahat pah, jwiítidihbut yéej chāj cádahat caá náahap. Ájeéh jwiítbut boo pud jüóhnit panihnit jumna, Dios ã weñat pínahboodíhkeh chājat caá náahap. ⁶⁻⁷Det wunnitjidih yéej chājat jenah joyát ã wiican caá. Páant ã wiicadnih jéihnit, nindihbut jwí túi jéihna caá: Cristodih jwíih jepahna, ájeéh wunnit panihnit jumna, yéej chājat jenah joyát jwiítidih ã jwúub jüúwúchah yuhna, jwí jéih yap yohna caá.* ⁸Pánihna, Cristojeéh wunnit panihnit jumna, táí chājat túit niijná, ájeéh jwúub boo pud jüóhnit panihnitbut jwí jumna caá. Pánih boo pud jüóhnit panihnit jumna, ã wēpatjīh ájeéh páantjeh jwí jumbipna caá. ⁹Caandíh jéihnit, nindihbut jwí jéihna caá: Cristo ã jwúub boo pud jüúwát táttimah, chéneji ã jwúub wñcan níit, páant muntih. Pánih boo pud jüóhnit, wñadnih át yap yohop wut jí. ¹⁰Jwiít cáacwā jwí yéej chājat jíib, Cristo bíic láajeh wñna, ã jwúub boo pud jüúwát táttimah, ded pah chājna, Dios ã wēpatjīh ápí chājna caá, cáacwā caandíh búdí í weñat pínah niijná. ¹¹Pánihna, ájeéh wunnit panihnit jwí jumadnih jenah joinit, “Wñ yéej chājat jenah joyát wā maáh panihni nihcah, Jesúh jumna, caánboó wā maáh ã jumna caá. Páant ã jumuchah, weembút ájeéh jumnit, Dios ã wēpatjīh yéej chājat jenah joyátidih wā jéih yap yohna caá”, ñi niij jenah joyoó.

¹²Páant yéej chājat jenah joyát ã jüúwúchah, caandíh ñi jepahca bojoó. Pánih jepahcan, yéej chājatdih ñinahcanjeh, caandíh ñi yap yohbipna caá. ¹³⁻¹⁴Moisés ã wutadnih jwí jepahat jíib nihcan, Dios bíicdih jwí túi jumna caá. Obohjeéhtih, táí oinit, jwiítidih teo wáacna, Dios ájeéh át jumat táutap wut jí. Pánih ájeéh jumna, ã teo wáacatjīh dedé yéej chājat jenah joyátidih jwí jéih yap yohna caá. Pánihna, yeejéj chājna, Dios ã náahatdih yap yohnit ñi jumca

* 6.4 Col 2.12 * 6.6-7 Gá 2.20

bojoó. Obohjeéhtih, Cristojeéh wənnit, jwúub boo pud jüóhnit panihnit jumna, Dios ā náahatboodihjeh ā wəpatjih tui chājnīt nī juməú.

**Jwī yéej chājat
jwī maáh panihni ā jumāt**

¹⁵¿Páant wā naáwáchah, ded pah tiguaá yeeb nita niŷ jenah joí? Dios ded pah jwī chājatdih jenah joicánjeh oinit, jwiít caandíh tui jenah joinítidih át tui ubəp taga. Pánih tui ubnit, Moisés ā wətatjidih jepahat jíib át nihcan taga. Pánih tui ubnit jumna, ¿chah jwīta yéej chāj taní? ¡Nihcan caá, wā déewá!

¹⁶¿Nindih nī jéihcan ní? Deddih jepahna, caán jwī maáh ā juməchah, caandíh teo wühnit jwī jumna caá. Pánihat pah, yéej chājnit jwī juməchah, caán yéej chājat jenah joyát jwī maáh panihni ā jumna caá. Pánihna, yéej chājat jenah joyát dih jepahna, iiguípna bejnit pínah jwī jumna caá. Obohjeéhtih, Diosboodíh jepahna bácah, caandíh teo wühnit jumna, tui chājnit jwī jumna caá. ¿Caandíh nī jéihcan ní? ¹⁷Játih yéej chājnit nī juməchah, caán yéej chājat jenah joyát nī maáh panihni át jum jwuhəp taga. Obohjeéhtih, bəu jwuh tui ni doonádih tui jenah joinít, caánboodíh nī tui wēi jepahna caá. Pánihna, nī tət nəmátdih “Búdí tui na caá”, Diosdih jwī niijná caá. ¹⁸Pánih tui wēi jepahnit jumna, bəu yéej chājat jenah joyát ā jüúwúchah yuhna, caandíh nī jepahcan caá. Pánih jepahcan, tui ni boodíh jepahna, caandíh teo wühnit panihnit nī jumna caá. ¹⁹Ded pah maáta í jumatdih nī tui jéihna caá. Pánihna, nī jéihyatjih yeebdíh wā naóhna caá, wā bohéatdih nī tui beh joyát pínah niijná. Játih yéej chājnit jum jwuhna, yéej chājat jenah joyát nī maáh panihnidih nīt jepahap taga. Pánih jepahnit jumna, chah yeejép nīt chāj bejəp taga. Páant yéej chājat jenah joyát dih nī jepahat pah muntih, bəu jwúub tət nəmúnít, tui ni boodíh caá jepahat náahap, Dios ā náahat pahjeh chājnit nī jumāt pínah niijná.

²⁰Játih yéej chājat jenah joyát dih jepahna, tui ni boodíh nīt jéih jepahcap jí. ²¹Caán láa yéej chājna, dedé tui jumatdih nīt bid juicáp jí. Páant nī yéej chājatjí jíib iiguípna nita bej tagaá. Pánihna, bəu nī yéej chājatjidih náhninit, tíficnit, búdí nī jíghahna caá. ²²Bəu jwuh yéej chājat jenah joyát dih jepah cádahnit, Dioíhwā jumna, caánboodíh jepahnit nī jumna caá. Dioíhwājeh jumna, ā náahat pahjeh chājnit, ájeéh páantjeh nī juməbina caá.* ²³Nindih jwiítidih tui náhnit caá náahap: Jwī yéej chājat jíib, iiguípna bejnit pínah jwīta jum tagaá. Obohjeéhtih, jwī Maáh Jesucristo jwiítidih ā wən wəhatjidih tui jenah joinít, caandíh jwī jepahachah, jwiítidih ájeéh páantjeh Dios ā jumāt tətəbina caá. Pánih tui chājna, jwiítidih ā jíib náahcan ní.

Ded pah Moisés ā wətatjí

7 ¹Wā déewáá, cáacwá í wətat ded pah ā jumatdih nī tui jéihna caá. Cáac ā báadh jwuhna, caán wətatdih jepahat caá náahap. Obohjeéhtih, ā wənat tətítmah bácah, caán wətatdih jepahat ā wihcan caá. ²Páant ā juməchah, Moisés ā wətatjíbut nin pah ā niijná caá: “Yad wili mijeéh bóojihjeh mi jumə naáh”, ā niijná caá. Páant ā wətatchah yuhna, mijeéh bóo ā wənat tətítmah, caánt bíhdih mi jéih áa jumna caá. ³Mijeéh bóo páantjeh ā juməchah yuhna, caánt bíhjeéh jumnit, yeejép chājnih caá mi juməp. Obohjeéhtih mijeéh bóo ā wənat tətítmah, caán wətat miíh pínah nihcan, bíhdih jwúub áa jumna, mi yéej chājcan caá.

⁴Páant ā nihah pah muntih, yeebbút wā déewáá, Jesúíhwā jumna, ájeéh wənnit panihnit nī juməchah, Moisés ā wətatjí níih pínah nihcan caá. Pánihna, bəu Cristodih jwúub áa jumnit panihnit jumna, caán jwúub boo pud jüóhniíh nī jumna caá, Diosdih tui chāj wəhat tət niijná. ⁵Játih yéej chājat jenah joyát dih jepahna, jwī nínahatdihjeh chājnit, Moisés ā wətatjidih jwī joyóchah, caandíh chah yap yohíhat ápí jíghohp jí. Páant jwī yap yohatjí jíib, iiguípna bejnit

* 6.21-22 Pr 12.28

déeei jwí jumup jî. ⁶Caán láa Moisés á wutatji jwiítidih chéoni pah át jumup jî. Obohjeéhtih, bæu Cristoíhwá ájeéh wannit panihnit jumna, jwéub watnit panihnit jwí jumna caá. Pánih watnit panihnit jumna, Túini Espiritu á teo wáacatjîh táiniboodíh jwí jéih chájna caá. Páant á jumuchah, Moisés á wutatji bæu jwuh jwíih pínah nihcan caá.

Ded pah jwí yéeej chájat

⁷Páant niijná, éMoisés á wutatjidih ded pah tigaá jwíta niíf? éCaán wutat yeejép niít á jumup, ñi jenah joyóchah? iNihcan caá, wá déewa! Obohjeéhtih, caán wutat wihcah, ded pah yéeej chájat á jumatdih wáta jéihcan tagaá. Caán wutat nin pah caá á jumup: “Bitáih bií déedih ñi en ñinahca bojó”, át niíf wutep jî. Páant á niíf wutcah, en ñinahat yéeej á jumatdih wáta jéihcan tagaá. * Caán wutatdih wá jéihyat túttimah, caandíh yap yohíhna, bitáih bií déedih wápi búdí en ñinahna caá. Caán wutatdih jéih jwuhcan, caandíh yap yohíhat wihcah, bitáih bií déedih wáta en ñinahcan tagaá. ⁹Pánihna, dedé wutatdih wá jéihyat pínah játih, ded pah yéeejatdih, ded pah yéeejat jíib á peéh chájatdihbút wá jéihcap jî. Obohjeéhtih, “Páant ñi chájca bojó”, á niíf wutatdih wá jéihyat túttimah, yap yohíhna, caandíh búdí wápi chájihp jî. Páant wá yap yohatji jíib, iiguípná bejni pínah wát jumup jî. ¹⁰Pánihna, yéeejni nihcan, Dios á wutatdih yap yohcan, Diosjeéh wáta túi jum tagaá. Obohjeéhtih, yéeejni jumna, caán wutatdih yap yohnit, wá yéeejat jíib iiguípná bejni pínah wát jumup jî. Caán wutatboó túi chájat túutni á jumuchah, caandíh wá yap yohatji jíib iiguípná bejni déeei wát jumup jî. ¹¹Pánih yéeej chájni jumna, caán wutatdih yap yohna yuhna, “Nin pah chájnit, wá túi yapbipna caá”, wá niíf jenah joyóp yuh jî. Yéeej chájatboó “táinidih” niijná pah át jumup jî. Pánihna, á wutatdih jéihna yuhna, wá yap yohat jíib iiguípná bejni déeei wát jumup jî.*

¹²Páant niijná, nin pah niíf naóhna caá wá chájap: Moisés á wutatji túini á jumna caá. Caán yoobópdih wutnit, túinidihjeh

á chájat túutna caá. ¹³Pánih túini wutat jumna yuhna, éweemdíh iiguípná á bejat túut niít? iNihcan caá, wá déewa! Caan póhba á bejat túutcan caá. Wá yéeej chájat caá weemdíh iiguípná á bejat túutep. Á wutatdih wá jéihyat túttimah, caán wutatdih yap yohna, wá yéeej chájatdih wá jéihna caá. Caán wutatdih jéihna yuhna, wá yap yohochah ennit, “Wá yéeej yeejép yoobát á jumna caá”, wá niíf jéihna caá. Pánihna, tábít yéeej chájni wá jumatdih jéihnit, iiguípná bejni pínah wá jumatdihbút wá jéihna caá.

¹⁴Dios wut jî Moisésdih páant át wutat túutep wut jî. Pánihna, caán wutat Dioíh á jumuchah, túini á jumatdih jwí jéihna caá. Obohjeéhtih, weemboó yéeejnijeh wá jumna caá. Pánih jumna, yéeej chájat jenah joyát dihjeh jepahni wá jumna caá. ¹⁵Ded pah táinidih chájihna yuhna, wá chájcan caá. Obohjeéhtih, “Caán weemdíh chájcat caá náahap”, niíf jenah joiná yuhna, caandíh wápi chájna caá. Ded pah wá chájatdih wá jéihcan caá.*

¹⁶Yéeej chájihcan yuhna, caandíh wápi chájna caá. Páant wá chájihcatdih chájna, “Dios á wutat túini caá”, niijná caá wá chájap. ¹⁷Weemjéh pohba wá yéeej chájcan caá. Obohjeéhtih, yéeejni wá jumt jíib, yéeej chájat jenah joyátboó wá maáh panihni jumna, weemdíh á yéeej chájat túutna caá. ¹⁸Wá jenah joyát yeejép míic á jumatdih wá túi jéihna caá. Dedé túini jenah joyát pohba weemdíh á wihcan caá. Pánih yéeejni jumna, túini wá chájat déedih, weemjéh wá jéih chájcan caá. ¹⁹Táiniboodíh wá chájat déedih wá chájcan caá. Obohjeéhtih, náahcan yuhna, yeejépdih wápi chájna caá. ²⁰Pánihna, wá chájihcatdih chájna, weemjéh pohba caandíh wá chájcan caá. Obohjeéhtih, caán yéeej chájat jenah joyátboó weemdíh á wutna caá.

²¹Nin pah weemdíh á jumna caá: Táiniboodíh chájihna yuhna, yéeej chájihcatbút ápi júóhna caá. ²²⁻²³Dios á wutatdih búdí wéina yuhna, caolih díitboó míic mawat panihni ápi jumna caá. Pánih jumna, táinidih búdí wá chájihna yuhna, yéeej chájihcatboodíh chah

jenah joinit, wāpí chājna caá. Pánihna, weemjé yéejatdih wā jéih cádahcan caá.

²⁴Páant yéej chājatdih jéih cádahcan, iiguípna bejni pínah jumna, bádí moh yéejni wā jumna caá. Pánih jéih cádahcanni wā jumuchah, ¿déhe tiguaá weemdíh túi ubni áta jum? ²⁵Jwí Maáh Jesucristo caá weemdíh túi ubni pínah ā jumup. Caandíh wā túi jepahachah, wā yéejatdih yohnit, weemdíh ā túi ubbipna caá. Páant ā teo wáacatdih jéihnit, “Jesúsdih wah deyanit, ma teo wáacat tútatdih túina caá, Paá”, Diosdih wāpí niijná caá. Pánihna, nindih wā túi jéihna caá: wā jenah joyátjih Dios ā wútatdih wāpí jepahíhna yuh caá. Obohjeéhtih, Diosdih jepahíhni jumna yuhna, páantjeh yéejni jumna, yéej chājat jenah joyát ā jūwáchah, caánboodíh wāpí jepahna caá.

Túini Espiritu ded pah jwiítidih ā teo wáacat

8¹⁻²Pánihna, iiguípna jwí bejat déejidih Jesucristo ā túi ubuchah, áihwā jumna, Túini Espiritu ā teo wáacatjih jwí yéej chājat jenah joyátidih jwí jéih yap yohna caá. Pánih yap yohnit, Túini Espirituboodíh jwí jepahachah, Dios bícdih jwiítidih ā túi jumat túatna caá. Páant bícdih jwí jumuchah, jwiít Jesucristofwádih buu dedé peéh chājat pínah wihcan caá. ³Moisés ā wútatjidih jéih jepah beedácanit jumna, jwiít míficjeh caandíh yap yohnit jwí jumna caá. Páant ā wútatdih yap yohnit jwí jumat jīb, Dios bícdih jwí túi jumcap jī. Caán wútat jwiítidih ā jéih teo wáacchah yuhna, Diosboó jwiítidih ā túi teo wáacap jī. Caán ā wūhdih nin baácboó āt cáac jumat túatup wut jī, jwí yéejat jīb ā wun wūhat pínah niijná. Pánih wun wūhna, Jesús jwí yéejat jīb buudáat panihnidih āt jīb chājar wut jī. ⁴Páant ā jīb chājachah, jwiítboó Túini Espiritu ā wēpatjih Dios yoobópdih jumnbodíh jwí jéih jepahna caá. Pánihna, jwiítjeh ā wútatdih jéih buujacán yuhna, Túini Espiritu ā teo wáacatjih jwí jéih buujána caá.

⁵Det ī nínahatdihjeh chājíhnit, ded pah ī náahatdih ípí jenah joiná caá. Obohjeéhtih, Túini Espiritu ā náahatdih jenah joinitboó ā wútat pahjeh ípí chājna caá. ⁶⁻⁸“Det pah wā náahatdih wā chājachah, ā túina caá”, ded niíf jenah joiní Diosdih eníhcanni jumna, Dios ā wútatboodíh ā jepahíhcan caá. Páant ā jepahíhcat jīb, caandíh jéih jepahcan, iiguípna bejni pínah ā jumna caá. Det pánihnitboó Diosdih ī jéih weñacan caá. Obohjeéhtih, “Túini Espiritu ā teo wáacatjih ā náahat pahjeh wā chājbiipna caá”, det niíf jenah joinitboó Diosjeéh páantjeh ī jumbipna caá.

⁹“Wā náahatdihjeh wā chājbiipna caá”, niíf jenah joí cádahnit, Túini Espiritu nījeéh ā jumuchah, yeéb ā náahatboodíh nī chājna caá. Det Túini Espiritu wihcannitboó Cristofwā nihcan caá. ¹⁰Obohjeéhtih, yeébboó áihwā nī jumuchah, Túini Espiritu nījeéh ā jumna caá. Pánihna, yéejat jīb níih báach ā wunuchah yuhna, caán nījeéh ā jumuchah, níih caolih túi booni ā jumna caá. Pánihnit nī jumuchah, Dios yeebdíh “Nit túinit caá”, ā niijíchah, páantjeh ájeéh nī jumbipna caá. ¹¹Dios jwiítidih wahni Túini Espiritu jwiíjeéh jumna, Jesúsdih ā booaatji pahjeh muntih jwiítidihbut ā boobipna caá. Pánih boonit, jáap báach jwiítidih ā chāj wūhbiipna caá.*

¹²Wā déewáá, jwiít jwí náahatdihjeh chāj cádahnit, caandíh jwúub chājcat caá náahap. ¹³Jwí weñat pínahdihjeh chājnit jumna, iiguípna bejnit pínah tiguaá jwí jumup. Obohjeéhtih, Túini Espiritu ā teo wáacatjih yéej chājatdih cádahna, páantjeh Diosjeéh jwí jumbipna caá.

¹⁴Det Túini Espiritudih péenit jumna, Dios weh caá. ¹⁵Caán Túini Espiritu jwiíjeéh ā jumat pínah játih, Dios ā peéh chājatdih jwí éum jwuhup jī. Obohjeéhtih, buu Dios weh jumna, Túini Espiritu ā teo wáacatjih “Oini Paá”, éumcanjeh caandíh jwí jéih niijná caá.*

¹⁶Túini Espiritu jwiítidih nin pah ā niíf jéihyana caá: “Yeéb yoobópdih Dios weh nī jumna caá”, ā niijná caá. ¹⁷Ā weh jwí

* 8.11 1Co 3.16 * 8.15 Mr 14.36; Gá 4.6

jumuchah, “Wā wehdih tūinidih wā chāj wūhbipna caá”, Dios ā nijátji pah, jwiít dih, Jesucristo bícdih, ā tūi chāj bipna caá. Pánihna, Cristofhwā jwī jumat jīb yeejép yapnit jumna, túttimah jeáboó tūi wēinit, ájeéh maáta jwī jumbipna caá.*

**Dios ded pah jwiít dih
ā tūi chājat pínah**

¹⁸Buū nin baácboó jum jwuhna, yeejép jwī yapna caá. Obohjeéhtih, túttimah Diosjeéh maáta waadnít, chah tūinit jwī jumat pínahdih jenah joinít, nin baácboó jwī yeejép yapatdih “Oboh jumni ā jumna caá”, wā níj jenah joiná caá.

¹⁹Dios weh jeáboó ájeéh jumnit, jwiít maáta jwī jumat pínahdih búdí enfhna, nihat Dios ā chājnitjibut ī páina caá.

²⁰Caán ā chājnitji ī jwíih tūi jumuchah yuhna, cáacboó ā jwíih yéej chājatji jīb, queébtut bíc yoobó wunnit pínah it jum jwíhip wut jī. Caanjéh pohba páant āt bejcap wut jī. Diosboó ā chājnitjidih wunnit pínah āt jum jwuhat túttup wut jī.* ²¹Dios ā chājnitji wun beednít déejidih tūinit ā jwūb chāj bipna caá, páant muntih. Dios wehdih ā tūi túut nuúm beedáat pahjeh muntih, bíc yoobó ā chājnitjidihbút ā tūi túut nuumbípna caá. ²²Obohjeéhtih, buū nihat ā chājnitji wunnit pínah míc ī jum jwuhna caá. Pánihna, yad wili mi weh jumna, mi tuba ñaacát pah Dios ā chājnitjibut yeó jáap jumt pah búdí tuba ñaacni panihnit ī jum jwuhna caá. Páant ī jumt dih jwiít jwī jéihna caá. ²³Jwiít dih Túini Espiritu ā jumuchah yuhna, bíc yoobó tuba ñaacnit panihnit jwī jum jwuhna caá. Nin baácboó jwī jum jwuhuchah, caán jwíjeéh jumnit, jwiít dih tūini ā chāj wūhna caá. Á pebhna jwī juibínachah, chah búdí jwiít dih ā tūi chāj wūhbipna caá. Pánihna, jwiít Dios ā wehdih yoobó pdih ā túut nuúm beedáat pínah, ájeéh jwī tūi jumt pínah, jáap bácah jwiít dih ā wūhat pínahdihbút búdí jwī wēi páina caá.* ²⁴“Páant ā chāj bipna caá”, níj wēi jenah joinít, iiguípna bejnit

déejidih ā tūi ubnit jumna yuhna, páantjeh ā tūi túut nuúm beedánit jwī jum jwuhcan caá. Á túut nuúm beednít jumna, páant ā chājat pínahdih jwīta páican tagaá. ²⁵Obohjeéhtih, ā chājat pínahdih encan yuhna, Dios jwiít dih ā tūi túut nuúm beedáat pínahdih jéihnit, jwī wēi páina caá.

**Túini Espiritu jwī uúbát dih
ā teo wáacat**

²⁶Buū tūi jéihcannit jwī jumuchah enna, Túini Espirituboó jwiít dih ā teo wáacna caá. Diosdih ded pah uúbát pínahdih jwī jéihcah, caán Túini Espiritu jwiít dih búdí ā teo wáacna caá, yoobó pdih jwī uúbát pínah niijná. Jwiítboó búdí uúbíhna yuhna, jwī wéheatjīh jwī jéih buújacah, jwī íp dih yoobó pdih naóhni jwiít dih ā uúbh wáacna caá. ²⁷Dios ded pah jwī jenah joyátdih tūi jéih beedána, ded pah Túini Espiritu jwiít dih ā uúbh wūhatdihbút ā tūi jéihna caá. Pánihna, ded pah áihwádih Dios ā náah yacat pah, jwiít dih Túini Espiritu ápi uúbhna caá.

**Cristo ā wēpatjīh yéejatdih
tūi yap yohnit jwī jumt**

²⁸Jwiít nihat Diosdih oinit, ā náahatdih chājnit pínah ā ñonit jwī jumuchah, Dios jwiít dih ápi tūi en daoná caá. Ded pah jwī yapachah, jwiít dih ā teo wáacna caá, caandíh chah jwī tūi jenah joyát pínah niijná. Páant ā chājatdih jwī tūi jéihna caá. ²⁹Jwiít áihwā jwī jumt pínahdih Dios bíh mah átat jéihyep wut jī. Pánih jéihnit, ā wūh Jesucristo ā jumt bíc yoobó jwiít dih átd jumt túttup wut jī, dawá ā úudwā jwī jumt pínah niijná. Páant jwī jumuchah, caánboó jwī úud jeñé caá ā jumup.* ³⁰Bíh mah áihwā jumt túttutidih átd níwip wut jī, “Nit tūinit caá”, jwiít dih ā níj enat túut niijná. Páant níj ennit, ā pehbboó ájeéh maáta pínah jwiít dih átd waadánap wut jī.

³¹Caandíh jéihnit, nin pahbút jwī jéihna caá: Dios ā oinit jwī jumuchah, det jwiít dih ī en jūih buújacan níit.

* 8.15-17 Gá 4.5-7 * 8.20 Gn 3.17-19 * 8.23 2Co 5.2-4 * 8.29 2Co 3.18; Gá 4.19; Fil 3.10

³²Dios ā wūúhdih át wahap wut jī, jwī yéejat peéh ā wun wāhat pínah niijná. “Wā wūúhdih tūbit oina, caandíh wā wunat tūtucan niít”, át niijcáp wut jī. Pánih wahnit, ded pah jwī náahatdihbut ā túi wēi teo wáacbpina caá. ³³Dios jwiít dih n̄iona, “Nit túinit caá”, ā niíf ennit jwī jumuchah, “Queét yeejépwā caá”, det jwiít dih ī jéih niíf naóh yaccan caá. ³⁴Cristo jwī yéejat jíib wun wāhna, jwúub boo pud jūóhnit, Dios ā jéihyepmant bóo buwámant chúudnit, caán bífc dih nihatdih wutni ā jumna caá. Pánih jumna, jwíih pínahdih āpí úúbh wāhna caá, det jwiít dih peéh chājat tūtucna, ī jéih naóh yaccat pínah niijná. ³⁵Cristo jwiít dih búdí ā oyochah, “Queét dih ma oi cádaahaá”, bita ī niijichah yuhna, ā jepahcan niít. Jwiít dih yeejép ā yapachah, bita jwiít dih yeejép ī chājachah, jwī nūgúp wunuchah, yégueh wihcannit jwī jumuchah, jwiít dih tobohat ā jumuchah, jwiít dih ī mao yohochah yuhna, Cristo jwiít dih ā oi cádahcan niít. ³⁶Dios naáwátdih naóh yapani páant jwī yapat pínahdih nin pah át niíf daacáp tajī:

“Yeó jáap jumat pah míhwā jwī jumat jíib jwiít dih íjnit, ī mao yohíhna caá. Í mao jeémát pínah ovejawā pah jwiítbut jwī jumna caá”, át niíf daacáp tajī.

(Sal 44.22)

³⁷Páant yeejép jwī yapachah yuhna, Cristo jwiít dih oina, búdí ā teo wáacatjíh wēinit, jwī túi yap yohna caá. ³⁸⁻³⁹Jesucristoíhwā jwī jumuchah ennit, Diosboó jwiít dih bainí ā oican caá. Pánih oinit, jwiít dih ā oi cádahcan niít. Jwī wunuchah, jwī báadhachah, būubut, tūtucmahbut, ded pah jwiít dih ā yapachah yuhna, ā oi cádahcan niít. Ángelwā, nemépwā, nin baácdih moón ī maáta, japmant moón, nump bóo tóhilmant moón, “Queét míhwādih ma oi cádaahaá”, Diosdih ī niijichah yuhna, ā jepahcan niít. Pánihna, nihat Dios ā chājnitboó caandíh ī jéih oi cádahat tūtucan niít. Pánih búdí oina, jwiít jwī

Maáh Jesucristoíhwādih Dios ā oi cádahcan niít.

Judíowā Dios ā n̄ionit

9¹⁻²Weém Cristoíh jumna, “ Wā déewā, judíowā caandíh ī náahcatdih búdí wā jíghana caá’, niijná, yoobópdih niijná caá ma chājap”, Túini Espírítu weemdíh ā niíf jéihyana caá. ³Wíih baácdih moón, wā déewā, Israel ā jūimená, Cristodih ī náahcat jíib iiguírna ī bejbipna caá. Pánihna, “Wā déewādih búdí oinit, iiguírna ī bejcat pínah niijná, tūtuc nūmnnít, weémboó iiguírna wāta bej tagaá, queét ī túi yapat pínah niijná”, wāpí niíf jenah joiná caá. Obohjeéhtih, páant niíf jenah joiná yuhna, wā jéih chājcan caá. ⁴Queét wā déewā Israel jūimená jumna, Dios ā weh pínah queétdih át n̄fwip wut jī. Ded pah áihwā ī jumat pínahdih queétdih át naáwáp wut jī. Moisés jum láa áih yeh iigátjíh queétdih át waáwáp wut jī. Á wutadidh Moisésjidih queétdih át jwíih naáwát tūtuc wut jī. Diosdih ī weénat pínah mūdíh queétdih át chājat tūtuc wut jī. Á túi chājat pínahdih queétdih wut jī Dios át naáwáp wut jī. ⁵Jwī nuowā Abraham, Isaac, Jacob queét bífc peihcannit, jwiít judíowādih cáac waowá ī jumuchah, jwiít ī jūimená caá. Jesucristobut, ī jūima yoobát át jumup wut jī. Caán Jesucristo Diosjeh muntih jumna, nihat chah maáh ā jumna caá. Yeó jáap jumat pah caandíh jwī túi wēi naóh jíih. Páant tíf ā jumū naáh. ⁶Páant wā naáwáchah, nin pah n̄ita niíf jenah joi tágaa: “Dios ā naáwátjíh pah bífc yoobó jwiít Israel ā jūimenádih áihwā pínah át chājcap taga”, n̄ita niíf jenah joi tágaa. Obohjeéhtih, páant nihcan caá. Biquína Israel ā jūimená jumna yuhna, Dioíhwā yoobát nihcan caá. ⁷Nin pah caá: Biquína Israel jūimená Abraham jūimená ī jumuchah yuhna, “Abraham jūimená yoobát nihcan caá”, queétdih Dios ā niíf enna caá. Nin pah Dios át niijp wut jī: “Obohjeéhtih, ma wūúh Isaac jūimená bácah ma jūimená yoobát ī jumipina caá”, Dios Abrahamdih át niijp

* 9.4 Ex 4.22

wut jī. * 8Páant ā níj naáwáchah joinít, nindih jwī jéihna caá: Abraham jūimená cáac jumna yuhna, Diosdih táí jenah joicán, ā weh nihcan caá. Dios ā níjájtidih táí jenah joinítjeh tigaá Abraham ā jūimená pohba. 9Nin pah Dios Abrahamdih āt níj naáwáp wut jī: “Túttimah bóo jópchi nin dée widhdih muntih wā jwúub jūúwúchah, majeéh bóli Sara ma wúúhdih mi túúhbična caá”, āt níjíp wut jī.*

10Túttimah, Isaac áa Rebeca waláhnit mit weh jumap wut jī. Queét chénat pah ī íip Isaac jwī nwo āt jumap wut jī. 11-12Ī cáac jumat pínah játih, túini, túicatdih ī chā jwuhcah, ded pah ī chājatdih jenah joicánjeh, caandih náahna, úudyiboodíh Dios āt níwip wut jī. Pánih níonit, Rebecadih nin pah āt níjíp wut jī: “Weép jeñé ā úúddih ā teo wúhbična caá”, caántdih āt níjíp wut jī.* 13Páant ā nífwatjidih jenah joinít, Dios naáwátidih naóh yapani nin pah āt níj daacáp tajī: “Jacobdih caá wā oyop. Obohjeéhtih, Esaúboodíh wā iiná caá”, Dios ā níjná caá”, āt níj daacáp tajī.*

14Caandih jenah joinít ¿ded pah tigaá jwíta níj? “Ded pah ī chājatdih jenah joicánjeh, ā náahnidihjenh pánih nífona, Dios yooópdi h chājcan caá”, ¿jwíta níj tániít? iPánihcan caá! 15Dios Moisésdih nin pah ā níjájtidih jwíitdih náhnat caá náahap: “Det wā náahnidihjenh wā jígah en teo wáacbična caá”, Dios ā níjná caá, āt níj daacáp tajī.* Ded pah cáac ā chājatdih jenah joicánjenh caandih níonit, yooópdi h chājna caá. 16Jwíit cáacwā jwī náahat pah nihcan, ded pah jwī chājat jíbbut nihcan, det ā náahnidihjenh Dios ā jígah en teo wáacna caá. 17Faraón Egipto baácdih moón ī maáhdih ded pah Dios ā níjájtidih náhnit, “Dios ā chājat yooópdi h á jumna caá”, jwī níj jéihna caá. Nin pah Faraóndih āt níjíp wut jī: “Egipto baácdih moón ī maáh pínahdih meemdíh maáh wā waadánap jī, nihatdih wā wēpatdih wā jútat túut níjná. Pánihna, ded pah meemdíh wā chājachah

ennit, nihát baácdih moón ‘Caánboó chah wēpni caá’, ī níj naóhbična caá”, Dios caandíh ā níjíp be, Moisés āt níj daacáp tajī.* 18Dios det ā náahnidihjenh ā jígah enna caá. Obohjeéhtih, det bitadih caanjéh ā jepahat túútcán caá. Pánihna, Dios ded pah ā náahatdihjenh ā jéih chājna caá.

19Pánih chājni ā jumuchah ennit, weemdíh nin pah níta níj tigaá: “Dios ā náahnidihjenh ā jígah enechah, jwíitboó caandíh yap yohna, jwī bújácán níit. Pánih yap yohna, jwī jéih buájáchah, ¿dépanih tigaá caán jwíitdih ā peéh chājíhna?” níj íjnit, weemdíh níta wúbh joi tigaá. 20Nin pah yeebdíh wáta níj jepah taga: ¿Yeéb cáacwā oboh jumnit jumna yuhna, Diosdih níta júih níit? Ded wáam dahdih ā nawachah, ā naoni dahboó caandíh nin pah ā jéih níj júihcan caá: “¿Dépanih tibeé weemdíh nin pah jígohni dah ma nao?” ā jéih níjicán caá. Pánihna, yeéb Diosdih júihna, caán wáam dah ā júihñat pah níjná caá ní chājap.* 21Wáam dah naoni ā náahat pah caán wáam déepjéhjenh muntih dawá mácah jígohni dahnadih ā jéih naona caá. Biquína túini wáam dahnadih naona, bíh oboh jumnidihbút ā jéih naona caá. Pánihna, caán ā nawat dée, Diosbút ā náahat pahjenh jwíitdih ā jéih chājna caá.*

22Iguípna bejnit pínah ī yéej chājatdih búdí ā íjatdih jútat túut níjná, Dios queétdih ā peéh chājbična caá. Obohjeéhtih, ā wēpatboodíh jútat túut níjná, queétdih ā peéh chājat pínahdih jenah joiná yuhna, maatápdih ī yéej chājatdih āt enah boj jwuhap wut jī. 23-24Ded pah ā táí jumát, ā wēpatdihbút ā jígah ennitdih āt jéihyanap wut jī. Jwíitdih játih átat níojip taga, caán bícdih jumnit, ā wēpat, ā túyatdihbút jwī bíbohát pínah níjná. Pánihna, jwíit ā níonitboó biquína judíowā, bita judíowā nihcannitbút jwī jumna caá. 25Páant ā yapat pínahdih Dios naáwátidih naóh yapani Oseas nin pah āt níj daacáp tajī:

* 9.7 Gn 21.12 * 9.9 Gn 18.10 * 9.11-12 Gn 25.12 * 9.13 Mal 1.2-3 * 9.15 Ex 33.19
* 9.17 Ex 9.16 * 9.20 Is 29.16; 45.9 * 9.21 Jer 18.4-6

“ ‘Játih wíihwā nihcannitjidih “Yeéb wíihwā caá”, wā niijbípna caá. Játih wā oicannitjidihbút “Yeéb wā oinit caá”, * wā niijbípna caá’, Dios ā niijná caá. (Os 2.23)

²⁶ ‘Wíihwā yeéb nihcan caá’, ā niijnitjiboó Dios báadhni weh ī jumbipna caá”, āt niij daacáp tajī. (Os 1.10)

²⁷⁻²⁸ Jon játih Isafasbút Israel ā jūimenádih nin pah āt niij daacáp tajī: “Dios cáacwā ī yéej chājatdih búdí fijnit, waícanjeh queétdih ā peéh chājbiipna caá. Pánihna, óondih jenah enna jwī buujácac pah, Israel ā jūimená dawá ī jumuchah yuhna, det caandih jepahnitdihjeh Dios ā táí ubbipna caá”, āt niij daacáp tajī. (Is 10.22-23)

²⁹ Isaías nin pahbút āt niij daacáp tajī: “Jwī Maáh Chah Wēpni, biquína jwī déewādih ā táí ubcah, jwiit judíowā jwíta buúd beed tagaa. Pánihna, Sodoma, Gomorra tātchidih moondih peéh chājna, ā yoh beedáat pahjeh muntih jwiitdihbút āta yoh beedá tagaa”, āt niij daacáp tajī. (Is 1.9)

Judíowā túini doonádih ī náahcat

³⁰ Nindih táí náhnat caá náahap: judíowā nihcannit Jesucristodih táí jenah joinit, ī jepahachah ennit, “Nit túinit caá”, queétdih Dios āt niij enep taga. Dios bícdih ī táí jumāt pínahdih ī bidcah yuhna, Dios queétdih āt táí ubur taga.

³¹ Obohjeéhtih, Israel ā jūimená judíowāboó “Jwiit Dios ā wutatdih jwī chājachah, caán bícdih jwī táí jumbipna caá”, niij jenah joí bidna yuhna, Moisés ā wutatjidih jepahíhna yuhna, it jéih buujácac taga. Pánihna, túinit ī jumíhna yuhna, ā wutatdih ī jepahcatdih ennit, “Nit túinit caá”, Dios āt niij encap taga.

³² ¿Dépanih tigaá túinit jumíhna yuhna, ī buujácac? “Dioíhwā jumíhna, jwī jenah joyátjijeh Moisés ā wutatjidih jwī jéih jepahna caá”, niij jenah joinit, Diosdih

táí jenah joicánjeh, it jéih buujácac taga. Jesúfh túini doonádih naóhna, nin pah jwípí niijná caá: “Jwī tóocni jee dáh panihni Cristo ā jumna caá”, jwípí niij naóh bohéna caá. Det jee dáhdih buug lájnitboó ī tóocni dahdih ípí íjina caá. Pánihat pah, Cristoíh doonádih joinit, tóocni jee dáhdih ī fijat pah caandíhbat íjnit, Dios bícdih ī jéih jumcan niit. ³³ Páant Dios naawátidih naóh yapani nin pah āt niij daacáp tajī:

“Dios nin pah ā niijná caá: ‘Jerusalén tātchiboó ī tóocat pínah jee dáh panihnidih wā jwejna caá. Caandíh tóoc buugnít, ī buug lájni dahdih cáacwā búdí ī íjbiipna caá. Caandíh ī fijat pah caán tātchidih moón caán jee dáh panihnidih ī náahcatjī júb, wā pebhna ī juibícan niit. Obohjeéhtih, caán jee dáh panihnidih táí jenah joinitboó wajeéh jumna, ī táí wēbipna caá’, Dios ā niijná caá”, āt niij daacáp tajī. (Is 28.16)

10 ¹ Israel ā jūimená wā déewā iiguípna bejnit pínah ī jumuchah, búdí wā jígahna caá. Pánih jígahnit, Dios queétdih ā táí ubat pínahdih náah yacna, búdí wā ubbhna caá. ² Yeebdíh yoobópdih wā naóhna caá. Queé Dios ā náahat pah búdí ī chājíhna yuh caá. Obohjeéhtih, pánih chājíhna yuhna, Dios ded pah ā chājat tātutdih yoobópdih ípí jéihcan caá. ³ Í jenah joyátjijeh túini ī chājíhna yuhna, Dios ā náah yacatdih ī jéih buujácac caá. Pánih buujácac yuhna, Dios ā teo wáacat pínahdih ī jenah joicáh, queétdih “Nit túinit caá”, ā niij encan caá. ⁴ Obohjeéhtih, Cristodih táí jenah joinitboodíh “Nit túinit caá”, Dios ā niij enna caá. Pánihna, Moisés ā wutatjidih jwī jepahat júb táí ubnit jwī jéih jumcan caá. Obohjeéhtih, Cristobodíh táí jenah joí jepahnitdihjeh ā táí ubna caá.

⁵ Moisésjeh jon játih nin pah āt niij daacáp tajī: “Det Dios ā wutatdih táí jepahnitdihjeh ā táí ubbipna caá”, āt niijpí tajī.” ⁶⁻⁷ Páant ā niij daacáchah yuhna, buu jwuh det Cristodih táí jenah

joinítidihjeh “Nit táinit caá”, Dios ā niŋ enna caá. Cristofh doonádih bohéna, nin pah jwípi níj naóhna caá: Dios ā wahni Cristojeh nin baáčboó átát dei juyáp tajī. Pánih dei jwinŋi ā jumuchah, nin pah ŋi níj jenah joicá bojoó: “Jeáboó páuh laab béjnit, Cristodih ub dei jūóhni pínahdih jwī náahna caá. Wunnitji caolih pehbboó dei bejnit, Cristodih booot táutnit, caandíh jwéub ub páuh laab jūóhni pínahdih jwī náahna caá, jwiítidih ā táu ubat pínah niŋná”, ŋi níj jenah joicá bojoó. ⁸Dios naáwátidih naóh yapaniji nin pah át níj daacáp tajī: “¿Dépanih tiguaá Dios naáwátidih ŋi bid? Caandíh jéihnit, nítát bohé tagaá”, át níj daacáp tajī.*

Pánihna, caán jwī bohéni naáwát Cristodih ā túi jenah joyát túitna caá. ⁹Pánih bohéna, nin pah jwípi níj naóhna caá: Det Dios bícdih túi jumíhna, “Jesús wā maáh caá”, níj naóhnit, “Dios caán wunnijidih át jwéub boonanap jī”, í níj jenah joyóchah, Dios queét iiguírna bejnit déejidih ā táu ubbipna caá.

¹⁰Jesúsdi h jwī túi jenah jof jepahachah, Dios jwiítidih “Nit táinit caá”, ā níj enna caá. Pánihna, “Jesús wunniji jwéub boo pud jūóhni jumna, ni hat cáacwā í maáh ā jumna caá”, bitadih jwī níj naáwáchah, ā túi ubnit jwī jumna caá.

¹¹Dios naáwátidih naóh yapani nin pah át níj daacáp tajī: “Det Diosdih túi jenah joinít, ‘Páant ā niŋját pah bíc yoobó ā yapbipna caá’, níj jenah joinít, tíccanjeh í túi wéibipna caá”, át níj daacáp tajī.*

¹²Dios ni hat cáacwā yoobó í maáh jumna, det caandíh úbhnditdh túini ā chájbipna caá. Judfowádih, judfowā nihcannitdihbut bíc yoobó ā túi teo wáacbipna caá. ¹³Dios naáwátidih bíh naóh yapani nin pah át níj daacáp tajī: “Wā yéjatdih yohnit, weemdíh ma túi ubú’, det jwī maáhdih níj úbhnditdh ā túi ubbipna caá”, át níj daacáp tajī.*

¹⁴Obohjeéhtih, det Cristofh doonádih joicánnitboó caandíh í jéih úbhcan caá. Pánihna, ā naáwátidih naóhnit wihcah, caán doonádih joicánnit, caandíh íta jéih jepahcan tagaá. ¹⁵Á naáwátidih naóhnit pínahdih Dios ā wahcah, det áih túini

doonádih naóhnit íta wihcan tagaá. Dios naáwátidih bíh naóh yapani nin pah át níj daacáp tajī: “Túini doonádih naóhnit í jūúwáchah, jwī túi wéina caá”, át níj daacáp tajī.*

¹⁶Páant í daacátji ā jumuchah yuhna, Israel juimená dawá caán túini doonádih í joiíhcap jī. Páant í joiíhcat pah Isaías Diosdih úbhna, nin pah át níj daacáp tajī: “Maá, ma naáwátidih queétdih jwī naóh yapanachah yuhna, dawá í joiíhcap be”, át níj daacáp tajī.* ¹⁷Cristofh túini doonádih joyát caá náahap, caandíh túi jenah joinít, cáacwā í jepahat pínah niŋná. ¹⁸Nin pah yeebdíh wā níj úbh joiná caá: “¿Israel juimená caán doonádih í joiíhcan taniít?” ŋi jenah joyóchah. Caandíh yoobópdih í joiíj ta yuh caá. Páant í joyátjdidih tiguaá Dios naáwátidih naóh yapani nin pah át níj daacáp tajī:

“Dioíh doonádih ni hat pehbboó í naóh peetép wut jī. Pánihna, ni hat baáčdih moón caandíh í juyóp wut jī”, át níj daacáp tajī.

(Sal 19.4)

¹⁹Pánih jéihnit, nin pah wā jwéub níj úbh joiná caá páant muntih: ¿Caán doonádih Israel juimená joiná, íta túi beh joiíhcan ta níit? ŋi jenah joyóchah. Íta túi beh joiíj ta yuh caá. Nin pah Moisés ā níj daacátjdidih yeebdíh wā jwíh náhniabipna caá:

“Nin pah Dios Israel juimenádih ā níj naóhna caá: “Jenah joicánnit, yeejépwā caá”, ŋi níj ennitdih wíhwa pínah wā chájbipna caá. Páant wā chájjachah, yeebboó jepchá túbnit, queétdih búdí ŋi íjbjipna caá’, ā niŋná caá”, Moisés át níj daacáp tajī.

(Dt 32.21)

²⁰Isaíasbut úmcanjeh, nin pah át níj daacáp tajī:

“Nin pah Dios ā niŋná caá: ‘Weemdíh bidcannitboó í jwááap be. Weemdíh úbhnditdh ded pah wā jumaditdh wā jéihyanap be’, Israel juimená nihcannitdh

Dios a niijná caá”, Isaías at niij daacáp tají. (Is 65.1)

²¹Israel juimenáboodíh, nin pah Isaías at jwáub niij daacáp tají:

“Nin pah Dios a niijná caá: ‘Queét weemdíh náahcan, yap yohnit í jumna caá. Obohjeéhtih, í túut nnumát pínahdih náah yacnit, maatápdih “Wíhwa ní jumú”, queétdih wá niijíp yuh be’, Dios a niijná caá”, Isaías at niij daacáp tají. (Is 65.2)

Israel a juimená daocánnitdih Dios a túi ubat

11 ¹Israel a juimená Dios a ñionitjidih buu láa áta yoh taniít? yeéb ní jenah joyóchah. iNihcan caál! Queétdih a yohcan beé. Weembút Israel a juima, Abraham juimená í juima náahji mun tigaá. Benjamín a juimená jumni poómpdih bóo caá.* ²Biíhmah Israel a juimenádih Dios a ñionitji í jumuchah, queétdih at yohcap jí. Dios naáwátdih naóh yapani Elíasji Israel a juimená í yéej chájatjidih Diosdih at naóh yacap jí. íCaán a naóh yac daacátjidih yeéboó ní jéihcan níít? Nin pah at niij daacáp tají:

³“Maá, ma naáwátdih naóh yapanitdih dawá ít mao yohop be. Meemdíh wéina, nuéúpdih jwí mao cáo wáhat jéé poómpnadihbat ít boto mao yoh beedánap wut be. Ma naáwátdih naóh yapanit bícdih jumni weemjéh caá wá judhdap. Páant wá jummat doonádih joiná, weemdíhbat í mawíhna caá”, at niij daacáp tají.* ⁴Páant a niijíchah joinít, Diosboó Elíasdih nin pah at níj jepahap wut jí: “Meém bícjeh pohba nihcan caá. Páantjeh wíih cáacwá siete mil pohba í jumna caá. Queétdih weémboó wá túi wapap be. Páant wá wapachah, bita í pāpni Baal wút jumnidih queét í wéi úbhcan caá. Páant dawá í jumatdih jéihnit, ma éumca bojó”, Dios Elíasdih at niijíp wut jí.* ⁵Elías jum láa, daocánnit Diosdih túi wéinit í jummat pah muntih, buubut daocánnit Israel a juimenádih Dios búdí oina, jíghah ennit, áihwá pínah at níwip taga. ⁶Pánih ñionit, “Ní túi

chájat jíib yeébdíh wá ñíona caá”, at niijcáp jí. Í túi chájat jíib a teo wáacna, oinit, jíghah enat yoobát áta nihcan tagaá.

⁷Páant niijnít, íded pah tigaá a jumá?

Nin pah caá: “Ní wíhwa caá”, Dios queétdih a niiját pínahdih Israel a juimená búdí í náahachah yuhna, páant at niijcáp wut jí. Obohjeéhtih, áihwá í jummat pínah niijná, daocánnitdihjeh Dios at níwip wut jí. Bita a ñíocannitboó caandíh chah yap yohnit í jumap wut jí. ⁸Páant a yapatdih Dios naáwátdih naóh yapanit nin pah ít niij daacáp tají:

“Caandíh náahcannitdih Dios éonit panihnit at chájav be. Páant a chájachah, ded pah a wépatdih a júutuchah yuhna, ípí beh encan caá. A naáwátdih joiná yuhna, ípí beh joicán caá. Páantjeh tigaá buubut queét í jumap”, ít niij daacáp tají.

(Dt 29.4; Is 29.10)

⁹Maáh David nin pah caandíhjen mantih at niij daacáp tají:

“Queét Israel a juimená búdí jeémátdih, dawá bíí déédihbat bíbohniit, wéina, ‘Jwiútdih Dios a túi wéi enna caá’, niij jenah joinít, ded pah yéej chájniit í jumatdih í jéihcan caá. Páant í jumuchah ennit, queétdih ma peéh chájaá.

¹⁰Pánih peéh chájna, queétdih jéih encannit panihnit ma chájaá. Ma peéh chájniit pínahjen jumna, búdí jíghah naáh jumnit í jumna naáh”, at niij daacáp tají.

(Sal 69.22-23)

Judíowá nihcannitdih Dios a túi ubat

¹¹Páant niijnít, nin pah wá jwáub úbh joiná caá: Israel a juimená, Cristodih í náahcah ennit, íDios queétdih yohat yoobát taniít? ní jenah joyóchah. Queétdih páant bóo pohba a chájcan níít. Páant a yohcan yuhna, queét Cristodih í náahcah, buu judíowá nihcannitboodíh Dios a túi úbbipna caá. Judíowáboó í jepchá tubat pínah niijná, judíowá

* 11.1 Fil 3.5 * 11.3 1R 19.10,14 * 11.4 1R 19.18

nihcannitdih Dios áihwā pínah ā chājna caá. ¹²Judíowā Cristodih náahcan, ī yap yohat jíib, b̄uú láa nihat baácdih moondíh dawá túi ūbnit, Dios queétbodyd́h ā túi chāj wáhna caá. Pánihna, judíowā yap yohnit ī j̄um̄uchah, bitadih Dios túi chājna, queét judíowā Cristodih ī jepahachah bácah, bitadih chah túini pohba ā chāj wáhbipna caá.

¹³Páant niijná, yeéb judíowā nihcannitdih wā naóhna caá. Yeebd́h caá Cristo weemd́h ā bohéat túut̄up. Pánih yeebd́h bohéna, oboh nih bohéna wā chājcan caá. ¹⁴Páant wā déewādih wāṕi níj naóhna caá, Dios ā túi ūbnit ní j̄umatdih ī jéihyat pínah niijná. Pánih jéihnit, íjina, túut̄ n̄um̄nít, queébt̄ut̄ Cristodih ī náahachah ennit, Dios queétdihb̄ut̄ ā túi ūbbipna caá.

¹⁵Judíowādih Dios ā cádah jw̄uh̄uchah, nihat baácdih moón judíowā nihcannitboó túini doonádih joinít, Cristodih ī jepahna caá. Páant ī jepahachah ennit, queétbodyd́h ájeéh ā túi j̄umat túut̄na caá. Queét judíowātbodyd́h áihwā pínah ā chājachah bácah, nihat baácdih moondíh túini yoobát ā j̄umat túut̄bipna caá. Áihwā ī j̄um̄uchah, chah dawá Cristodih jepahnit iiguipna bejni déejidih Dios ā túi ūbbipna caá. ¹⁶Nin pah caá ā j̄um̄up: Cáacwā ī jw̄íh chājni pan dahdih Diosdih ī wáh̄uchah, “Nin túini caá”, ā níj enbipna caá. Pánih caanbít̄dih ennit, nihat judh̄nidihb̄ut̄ bíic̄ yooobó “Nin túini caá” ā níj enbipna caá. Pánihat pah m̄untih, máa náat túini ā j̄um̄uchah, áih cácanab̄ut̄ túini ā j̄um̄na caá. Páant niijná, nin pah wā níj naóhna caá: Jw̄i n̄uo Abrahamji Diosdih ā túi jenah joyóchah, “Nin túini caá”, Dios caand́h ā níj enat pahjeh, ā j̄uimenáb̄ut̄ caand́h ī túi jenah joyóchah, “Nit túinit caá”, queétdihb̄ut̄ ā níj enbipna caá.

¹⁷Biquína judíowā olivo nah Dios ā bóod yohni cácana panihnit ī j̄um̄uchah, yeéb judíowā nihcannittbodyd́h ā bóod yohopj̄idih ā jw̄úub̄ d̄uuj̄nít panihnit ní j̄um̄na caá. Yeéb j̄iadih bóo olivo cácana panihnit ní j̄um̄uchah ȳuhna, momni olivo nah panihnidih át̄ jw̄úub̄ d̄uuj̄p̄ w̄ut̄ j̄i. Páant niijná, nin pah wā níj

naóhna caá: Judíowā ī j̄um̄up̄j̄idih yeéb judíowā nihcannitdih Dios át̄ jw̄úub̄ túut̄ n̄uú̄m̄ j̄wejep w̄ut̄ j̄i. Pánih d̄uuj̄nít panihnit ní j̄um̄uchah, judíowādih Dios ā túi teo wáacat pah, b̄uú yeebd́h̄b̄ut̄ ā túi teo wáacna caá. ¹⁸Páant yeebd́h̄ ā n̄íw̄ichah jéihnit, “Jw̄iit̄boó judíowādih chah túinit caá”, ní níj jenah joicá bojoó. Nindih ní túi náhninaá: Ded máa cácana áih náatdih áp̄i teo wáaccan caá. Obohjeéhtih, áih náat caá caán cácanadh ā túi teo wáacap. Páant ā nihat pah, jw̄iit̄ judíowādihjeh Dios jw̄íh̄ n̄íona, máa náat panihnit jw̄i j̄um̄na caá. Pánih n̄íona, jw̄i dée pínah Cristodih át̄ n̄íw̄ip w̄ut̄ j̄i, yeebd́h̄b̄ut̄ ā túi ūbat pínah niijná. Pánihna, “Jw̄iit̄boó judíowādih chah túinit caá”, ní níj jenah joicá bojoó.

¹⁹Yeéb judíowā nihcannit nin pah n̄ita niij tágaá: “Biquína máa cácanadh ī bóod yohat pahjeh Dios biquína judíowādih át̄ yohop w̄ut̄ j̄i, jw̄iit̄boó áihwā jw̄i j̄umat pínah niijná”, n̄ita niij tágaá. ²⁰Páant ní niiját yooobópdih tigaá. Obohjeéhtih, queét Cristodih ī túi jenah joicát̄j̄i jíib Dios queétdih át̄ cádah jw̄uh̄up̄ taga. Cristodih ní túi jenah joyát̄ jíibjeh áihwā pínah yeebd́h̄ át̄ n̄íw̄ip taga. “Jw̄iit̄ judíowādih chah túinit caá”, ní níj jenah joyóchah, ā túican caá. Yeebb̄t̄ ní túi chāja chaáh, queét judíowā ī cádahat pah “caand́h̄ ní cádahná” niijná. ²¹Jw̄íh̄ j̄um̄ni cácana panihnit judíowā Cristodih ī jepahcat̄ jíib, Dios yohna, yeéb ā jw̄úub̄ túut̄ n̄um̄nít cácana panihnit, caand́h̄ ní cádahachah ennit, yeebd́h̄b̄ut̄ bíic̄ yooobó ā yohbipna caá. ²²Dios yeebd́h̄ ded pah ā túi chājatdih ní túi náhninaá. Ū̄um̄ náah j̄um̄ni caand́h̄ jepahcannitdih ā peéh chājat̄ pínahdihb̄ut̄ bádí jenah joyát̄ caá náahap. Yeébbó caand́h̄ ní túi jenah joí cádahcah, yeebd́h̄ ā túi chājipna caá. Obohjeéhtih, caand́h̄ ní cádahachah, yeebd́h̄b̄ut̄ Dios ā yohbipna caá. ²³Queét jepahcannit judíowā túut̄ n̄um̄nít, caand́h̄ ī jepahachah, caán ā bóod yohni cácana panihni ī j̄um̄uchah ȳuhna, queétdih ā jw̄úub̄ d̄uuj̄b̄ipna caá, ā n̄íonit bíic̄dih ī jw̄úub̄ j̄umat pínah niijná. Diosdih dedé b̄uwat̄ wihcah, ā yohnijidih ā jéih̄ jw̄úub̄ d̄uuj̄nít caá. ²⁴Pánihna, yeéb judíowā nihcannit j̄iadih bóo olivo

cácana panihnit ñi jumuchah yuhna, momni olivo nahdih ðuájat pah, Dios yeebdíh áihwá pínah át chájap wat jí. Yeebdíh pánih chájni jumna, judíowáboó á jwíh ñionit í jumuchah, momni olivo nah yoobát panihnidih queé á yohnitjiboodíh á jwáub ðuájat pínahdih Dios á buwacan caá.

Dios judíowádih á túi ubat

²⁵Yeéwá wá déewá panihnit, “Dios jwiít judíowá nihcannitdih chah á wéi enna caá”, ñi niíf jenah joicát pínah niijná, buu yeebdíh cáacwá í jéihca naáhdih wá naóhbična caá. Nin pah á jumna caá: Buu jwuh dawá judíowá Diosdih í jepah jwuhcan caá. Dios á ñionit judíowá nihcannitdih áihwá á chájat túttimah, judíowá jwuh jwáub túut nuumnít, caandíh í jepahbična caá, buca. ²⁶Páant í jepahachah, queé nihat iiguípna bejnit déejidih Dios á túi ubbična caá. Páant á yapat pínahdih Dios naáwátidih naóh yapant nin pah ít niíf daacáp tají:

“Jerusalén tútchimant júóhni judíowádih á túi ubbična caá. Pánih júóhni boó queé Jacob á juimená Diosdih í náahcatjidih á túut nuumbična caá. (Is 59.20)

²⁷ Páant á túut nuumúchah, ‘Í yeejatdih wá yohbična caá. Pánih yohnit, wá niijátji pahjeh queétdih wíihwá wá chájbična caá’, Dios á niijná caá”, ít niíf daacáp tají. (Jer 31.33-34)

²⁸Judíowá í nuowádih á ñionitji í jumuchah, Dios queétdih búdí á oyatji pahjeh muntih, buu jumnitdihbut biíc yoobó á oina caá. Obohjeéhtih, páant á oinit í jumuchah yuhna, Cristoíh doonádih jofíhcan, Diosdih eníhcannit í jumna caá. Páant í eníhcat jíib, buu jwuh yeéwá judíowá nihcannitboó Cristoíh doonádih joinít, ñi jepahna caá. Obohjeéhtih, judíowá Diosdih í eníhcah yuhna, Dios páantjeh queétdih á oina caá. ²⁹Pánih oina, í nuowádih Dios á niijátji pah í juimenádihbut ñionit, á oi cádahcan niít. ³⁰Yeéboó játih Diosdih

yap yohnit ñi jumuchah yuhna, judíowá í yap yohochah ennit, buu jwuh yeebdíh jígh ennit, Dios át túi ubup taga.

³¹Yeebdíh á jígh en teo wáacatdih enna yuhna, queétdi boó páantjeh yap yohnit í jumna caá. Pánih yap yohnit í jumuchah, Dios yeebdíh á jígh enat pahjeh queétdihbut biíc yoobó á teo wáacbična caá. ³²Nin pah caá: “Nihat cáacwá túbit yap yohnit í jumuchah, queé nihatdih jígh ennit wá teo wáacbična caá”, Dios á niijná caá.

³³Choo! iDios wépní niít! Nihat túi jéih beedáni yoobát caá á yoób jumup. Páant á jumuchah, á jenah joyátidih, á chájatdihbut jwiít cáacwáboó jwí túi jéih beedácan caá.* ³⁴Nin pah Dios naáwátidih naóh yapant ít niíf daacáp tají: “Dios jwí maáh á jenah joyátidih det í jéihcan caá. Pánih jéihcannit jumna, det caandíh ‘Nin pah ma chájáá’, í jéih niijcán caá.* ³⁵Det Diosdih biíh pah bóodih í wáhat túttimah, ‘Caán weemdíh á jíib buudána caá’, í jéih niijcán caá”, ít niíf daacáp tají.* ³⁶Dios nihatdih chájni á jumna caá. Pánih jumna, nihat á chájni áih míic á jumuchah, nihatdih á wépatjeh páantjeh á jumat túutna caá. Páant á jumuchah, yeó jáap jumap pah caandíh jwí wéi naóh jíih. Páant tíí á jumap nah.*

Dioíhwádih túini chájat caá náahap

12 ¹Dios jwiítidih búdí á oyatdih náhninit, ded pah á chájatdihbut jenah joiná, nin pah ñi chájat pínahdih yeebdíh búdí wá náah yacna caá: Túini oveja wáúhdih í mao cáo wáhat pah, yeebjéh Diosdih ñi míic wáhuú, á náahatdihjeh ñi chájat túut niijná. Páant tigaá náahap jwiítidih, Diosdih jwí túi weñaat túut niijná. ²Pánih chájnit, Diosdih jéihcannit í jenah joyát pah ñi jenah joicá bojóo. Yeejép í chájat pah biíc yoobó ñi chájca bojóo. Ñi jenah joyátidih túut nuum béjna, táinidih chájnit ñi jumbična caá. Pánih túut nuumná, Dios yeebdíh ded pah á náah yacatdih ñi

* 11.33 Is 55.8-9 * 11.34 Job 15.8; Is 40.13; Jer 23.18; 1Co 2.16 * 11.35 Job 41.11
* 11.36 1Co 8.6; Ef 4.6; Col 1.16

jéihbipna caá. Á náah yacat túini jumna, yoobópdihbut á jumna caá. Caán á náah yacat pah chájna, Diosdih ní túi weñabipna caá.

³Búdí oinit, Dios weemdíh á níwip jí, cáacwádih wá bohéat pínah niijná. Pánih bohéni jumna, nihat yeebdíh nindih wá naóhna caá: “Weém túi jéihni yoobát caá”, ní niij jenah joicá bojoó. Obohjeéhtih, Jesúsdihtí túi jenah joinít jumna, “Dios weemdíh á teo wáacat pah bóojeh tígah wá jéih chájap”, níj jenah joyát caá náahap. ⁴⁻⁵Jwiít nihat Cristoíhwá míic jumna, áih bácah panihni jwí jumna caá. Pánih jumna, mácah tewatna Dios jwiítidih át wühup taga. Nin pah á jumna caá: Jwíih bácahdih téihyana, jíтчana, quíibna, dawá á jumna caá. Pánihna, bíic bácahjeh jumna yuhna, mácah tewatna á jumna caá. Páant jwíih bácah á jumat pah, jwiít Cristoíh bácah panihni jwí jumuchah, mácah tewatna jwiítidih á wühna caá, jwí túi míic teo wáacat pínah niijná.*

⁶Dios jwiít nihatidih á teo wáacachah, mácah tewatnadih át wühup taga, á wēpatjīh jwí chájat pínah niijná. Biqúina jwiítidih Dios naáwátidih naóh yapanit pínahdih át níwip taga. Páant á nífonit jumna, Cristodih í túi jenah joyát pah bóo bitadidihbut í túi naóh yapana naáh. ⁷Biñhboodíh cáacwádih teo wáacni pínahdih Dios át níwip taga. Páant á nífoni jumna, Dios á wēpatjīh bitadidih á túi teo wáaca naáh. Bitadih Dios naáwátidih bohéni pínah jumna, caandíh á túi bohéna naáh. ⁸Biñhboó bitadidih weñani pínah jumna, queétdih á túi weñana naáh. Biñhboó, moh yéejnitdih bíí déedih túi wühni pínah jumna, túini caolíh jumnit, á wēi wühñ naáh. Bitaboó maáta pínah jumna, túi jenah joinítjeh í wətu naáh. Biñhboó jígah en teo wáacni pínah jumna, á túi wēi teo wáaca naáh. Pánihna, mácah jéihnit ní jumat yoobó yeéb Cristoíhwá túi míic teo wáacat caá náahap.*

Cristoíhwádih ded pah chájat caá náahap

⁹Nin pah caá yeéb Cristoíhwádih jumat náahap: Bitadidih túi oyat caá náahap. Yeejépdih en iinít, túiniboodíh chájat pínahdih búdí ní bidíi. ¹⁰Ni úudwá yoobátidih ní oyat pah Cristoíhwá níjeéh jumnitdih bíic yoobó ní oyoó. Níjeéh jumnitdih ní túi míic wáyaá.

¹¹Dios á wətat pah chájna, yabhcanjeh, ní túi wēi jepahaá.

¹²Dios yeebdíh á pebhna á wə bejat pínahdih jéihna, túi wēi páñat caá náahap. Yeejép yapna yuhna, bíic yoobó Cristodih cádahcat caá náahap. Diosdih ní túi wəbh cádahca bojoó.

¹³Jesúíhwá moh yéejnitdih ní túi teo wáacá. Bitá ní pebh í jwibínachah, queétdih ní wēi jwááá.*

¹⁴Det yeebdíh yeejép í chájachah, “Yeejép í yap dáhwa naáh”, niicánjeh, “Í túi yapa naáh”, ní niijí.*

¹⁵Det wéinítjééh jumna, yeebbát ní weñeé. Jíghanit í jumuchah, íjeéh ní jígah wáacá.

¹⁶Biicidih ní túi jumúú. “Weém chah túini caá”, níj jenah joicánjeh, oboh jumnit bíicidih ní túi jumúú. “Weémboó túi jéih beedáni caá”, ní niij jenah joicá bojoó.*

¹⁷Bitá yeebdíh yeejép í chájachah yuhna, queétdih yeejép cháj jwúubaca bojoó. Túinijeh ní chájaa, “Nin á túi chájna caá”, nihat í niij jéihyat pínah niijná. ¹⁸Yeéb ní déewádih túi chájat pínahdih búdí ní bidíi, bíicidih túi jumat túut niijná. ¹⁹Yeéb, wá oinitá, bitá yeebdíh yeejép í chájatjí jīb, ní jwúub peéh chájca bojoó. Í yéej chájatjí jīb, Diosboó íjnit, queétdih á peéh chájbipna caá. Páant á chájat pínahdih jenah joinít, Dios naáwátidih naóh yapani nin pah át níj daacáp tají: “Weémboó cáacwá í yéej chájat jíib yoobópdih wá peéh chájbipna caá”, jwí Maáh á niijná caá”, át níj daacáp tají. ²⁰Páant á jumuchah, yeebboó nin pah ní chájaa: Yeebdíh en jéihni á nuugúp wunuchah ennit, á

* 12.4-5 1Co 12.12 * 12.6-8 1Co 12.4-11 * 12.13 He 13.2; 1P 4.9 * 12.14 Mt 5.44; Lc 6.28
* 12.16 Pr 3.7 * 12.19 Dt 32.35

jeemát pínahdih ñi wūhúú. Ā taca jootóchah ennit, ā babbhat pínahdihbut ñi wūhúú. Páant caandíh ñi túi chājachah enna, búdí ā tíicbipna caá. * ²¹Bitayeebdíh yeejép ĩ chājachah, queétdih bífc yoobó yéej chāj jwúubacan, téinijeh ñi chājaá.

Ñi maátadih jepahat caá náahap

13 ¹Nihat maátadih Diosjeh tigaá ĩ maáh jumát pínahdih át ñíwip taga. Páant ā maáh waadánit ĩ jumuchah, queét yeebdíh ĩ wutuchah, ñi túi jepahaá. ²Det jwí maátadih jepahcannit, Dios ā ñíonitdih yap yohna caá ĩ chājap. Páant ĩ yap yohatji jíib queétdih peéh chājat ā jumáipna caá. ³Det túi chājnít ĩ maátadih ĩpí úmcan caá. Obohjeéhtih, yeejép chājnítboó ĩ maáta ĩ peéh chājat pínahdih ĩpí úmna caá. Ñi maátadih úmcat túút niijná, túinidihjeh ñi chājaá. Páant ñi túi chājachah ennit, “Ma túi chājna beé”, maátaboó yeebdíh ĩ niijbípna caá. ⁴Dios yeebdíh teo wáacat túút niijná, ñi maátadih ā wutna caá, ñi túi jumát pínah niijná. Obohjeéhtih, ñi túi chājachah, yeebdíh ĩ peéh chājat pínah niijná, Dios queétdih át ñíwip taga. Páant yeejép chājnít jumna, queétdih úmcat caá náahap. ⁵Peéh chājat náahcan, ñi maátadih túi jepahat caá náahap. “Páant wā chājachah, ā túibipna caá”, niij jengah joiná, túi jepahnit, téinijeh chājat caá náahap. ⁶Ñi maátadih caán tewatdih Dios át wūhup taga. Páant ĩ túi tewezechah ennit, yeebboó ĩ tewat jíib ñípí jíib chājna caá.

⁷Ded pah yeebdíh ĩ jíib chājat túútuchah, túi jepahnit, ñi jíib chājaá. Maáta ĩ tewat jíibbut, túi jíib chājnít, queétdih túi wēi naáwát caá náahap. *

Míic oyat caá náahap

⁸Bitadih ñi jíib bædáátdih waicanjeh ñi jíib chāj beedánaá. Obohjeéhtih, ñi túi míic oi cádahca bojoó. Det bitadih oina, Dios ā wutatdih ā túi jepahna caá. ⁹Ā wutat nin pah caá ā niijp: “Bíh áajíh ñi yéej chājca bojoó. Cáacwādih ñi mao

yohca bojoó. Ñi næmcaá bojoó. Bitaih bíc déedih ñi en ñinahca bojoó”, ā niij wutna caá. “Meemjéh ma míic oyat pahjeh mantih, bitadihbut ma oyoó”, ā niij wutatdih jepahna, Dios nihat bíh ā wutatdihbut jwí túi jepah beedána caá. * ¹⁰Bitadih oina, queétdih jwí yéej chājcan níft. Pánihna, queétdih oina, Dios ā wutatdih túi jepah beedána caá jwí chājap.

¹¹Úonit panihnit ñi jumca bojoó. Nin baáboó ded pah ā yapatdih túi jengah joinít ñi jumúú. Jesús ā jwúub dei jūúwát pínahdih náhninit, ñi túi pánaá. Caandíh jwíh jepahna, “Jwiítdih úbudih ā jwúub dei jūóhbiipna caá”, jwí niij jengah joyóp jí. Obohjeéhtih, bæú ā jwúub dei jūúwát pínah bahnijeh caá ā judhdup. Páant bahnijeh ā judhduchah, jwiítdih túi jengah joyát caá náahap. ¹²Jesús ā jwúub dei jūúwáchah, chei panihpboó yeejép ĩ chājat waicanjeh ā bæúdíipna caá. Jesús ā jwúub dei jūúwát pínah bahnijeh ā judhdatdih jéihnit, yeejép chājatdih cádahnit, Jesús ā yeh iiguíp panihpboó jumna, téinijeh chājat caá náahap. ¹³Jwiíft míicjeh túi chājat caá náahap. Wēi babh máihñat, íí náah chājatdihbut jwí bidcat dée caá. Míic jūihnit, míic jepchá túbnitbut jwí jumca boj jíih. ¹⁴Pánihna, yeejép ñi ñinahatdih cádahnit, jwí Maáh Jesucristo ā teo wáacatjíh túinidihjeh ñi chājaá. *

Bitadih yeejép jengah joicát

14 ¹Jesúsdih jáap jepahnit pah, ā naáwáttdih túi jéih jwuhcannitdih ñi túi míic pej jumúú. ĩ túi jéih jwuhcchah ennit, “Meém jéihcanniabeh caá”, ñi míic niij íijaca bojoó. ²“Weém nihat nuñúpwādih wā jeéméchah ā túina caá”, biquína ĩ niij jengah joiná caá. Obohjeéhtih, bitaboó, Jesúh doonádih túi jéih jwuhcannit, nuñúpwādih jeémpanjeh, pácahinadihjih ĩ jeémpan caá. ³Det nihatdih jeémpanit, pácahinadihjih jeémpanitboodíh “Meém oboh jumni caá”, ĩ niij jengah joicá bojo naáh. Pácahinadihjih jeémpanitbut

* 12.20 Pr 25.21-22 * 13.6-7 Mt 22.21; Mr 12.17; Lc 20.25 * 13.9 Ex 20.13-15,17; Dt 5.17-19,21; Lv 19.18 * 13.14 Ef 6.11-17

nihatdih jeémpnitboodíh “Yeejép chájna caá ma chájap”, í níj jenah joicá bojo naáh. Det Jesúsdi h jephahnit nihatdih jeémpnit í jumuchah yuhna, “Nit wíihwā caá”, Dios queétdih á níijná caá. Áíhwā í jumuchah ennit, nuñápwādi h jeémpcannitboó queétdih yeejép í níj jenah joicá bojo naáh. ⁴Ded Jesúsdi h jephahni Diosdi h teo wíihni panihni caá á jumup. Páant áih á jumuchah, yeébbó caandíh ní jéih naóh yaccan caá. Ded pah caán á chájatdih ennit, á maáhjuh “Ma túi chájna beé. Ma túi chájcan beé”, á jéih níijná caá. Páni hna, Jesúsí h á jumuchah, áíhdih túi teo wáacna, “Meém yeejép chájni caá”, caandíh Jesús á níj naóh yaccan níit.

⁵“Diosdi h jwí weñat pínah nin yeó jáapjuh caá. Bíih yeó jáap jwí tewat pínah á jumna caá”, biquína í níj jenah joiná caá. Obohjeéhtih, bitabóó yeó jáap jumata pah bíic yoobó Diosdi h í wéina caá. Queét bíic yoobó chájcanit jumna yuhna, nihat nin pah í níj jenah joyó naáh: “Jesús á náah yacat pahjuh wā chájna caá”, í níj jenah joyó naáh. ⁶Det “Nin yeó jáapdi h Diosdi h jwípí wéina caá”, níj jenah joinít, jwí maáhdih jephahna caá í chájap. Bitá “Yeó jáap jumata pah Diosdi h jwípí wéina caá”, níj jenah joinít, queébtút jwí maáhdih jephahna caá í chájap. Det déepdi h jeémpnit, Diosdi h “Túina caá, Paá”, níj jeémpna, Diosdi h í wéina caá. Bitabóó Diosdi h weñat túit níijná, déepdi h jeémpcannit, Diosdi h “Túina caá, Paá”, bíic yoobó í níj wéi naóhna caá.*

⁷⁻⁸Jwiít nihat Cristoi h wā jumna, jwí náahatdihjuh jwí jéih chájcan caá. Báadh jwuhna, jwí maáhdih jwí jephahna caá. Wunnabút jwí maáhwā jwí jumna caá. Nin baácboó jum jwuhna, caandíh weñat caá náahap. Jwí wunat pínah játihbit, áíhwā jumna, caandíh páantjuh bíic yoobó weñat caá náahap. Páni hna, jwí báahdachah, jwí wunuchahbút, páantjuh Cristoi h wā jwí jumna caá. ⁹Báahdnitdi h, wunni tjidihbút, jwí Maáh jumata túit níijná, Cristo wunni ji áit jwúub boó pud júúwup wut jí.

¹⁰Nihat áíhwā jumna yuhna, ¿Dépanih tigaá ní déewā panihnit Jesúsdi h jáap jephahnit í jumuchah, “Dios meemdíh á peéh chájna naáh”, ní níj naóh? ¿Dépanih tigaá ní déedih oboh jumni pah ní en? Diosboó ded pah jwí chájatdih jéih beedáni á jumata di h túi náhnat caá náahap. Á jumapboó jwí jwíibí ñuhuchah, biquína jumata pah ded pah jwí chájatjidi h á wábh joyóchah, jwiít nihatdi h jephata á náahbipna caá. Páant á wábh joyát pínahdi h náhnit, ní dée panihni di h “Yeejép caá”, ní níjca bojóó.” ¹¹Dios naáwát di h naóh yapani nin pah áit níj daacáp taji:

“Nin pah jwí Maáh á níijná caá:

‘Weém báadhni wā jumuchah, yoobódi h wā níjdi h bíic yoobó á yapbipna caá: Nihat wā pebh bódi cha caj yoh ñajnit, “Meém túini, wépi caá”, weemdíh í níj, wéi naóhbipna caá”, á níijná caá”, áit níj daacáp taji.

(Is 45.23)

¹²Páni hna, Dios pehbóó jwí jwíibí ñuhuchah, nihat jwí chájatjidi h “¿Dépanih tigaá páant ma cháj?” jwiít di h á níj wábh joyóchah, jephata á náahbipna caá.

Ní déedih buugát dée pah chájcan

¹³Jwí dée panihni di h “Yeejép caá”, níj naóhcanjuh, nin pahbút níj jenah joyát caá náahap: “Jwiít Jesúsí h wā jwí tóoc buugát panihat pah, numah yéej cháj waóhca boj jíih”, níj jenah joyát caá náahap. ¹⁴Weém jwí Maáh Jesúsí h jumna, nin wā naáwát pínahdi h wā túi jéihna caá: Weémboó nihat jeémát di h wā jeéméchah, á túina caá. Páni hna, dedé wā jeémát jíib, weemdíh peéh chájat á wihcan caá. Obohjeéhtih, bíihboó “Nin jeémát di h jeémpna, yeejép wā chájna caá”, níj jenah joí jeémpni di h peéh chájat á jumbipna caá. ¹⁵Yeéb ní jeéméchah ennit, ní déebút en yac jeémpna, “Weém Jesúsdi h wā yap yohna beé”, níj jenah joinít, búdí áta jenah joí tágaá. Páni h cháj jéutna, caandíh ma túi oican caá. Ní déedihbút Cristo á wun

* 14.1-6 Col 2.16 * 14.10 2Co 5.10

wähatdih jéihnit, caán jeémátdih jeémp jútcat caá náahap, “Cristodih á cádahná”, niijná. ¹⁶“Nin pah wä chäjachah, á túina caá”, yeéb ñi níj jengah joyóchah yuhna, “Páant á chäjachah, á túina caá”, bita yeebđh ita níj tágaa. Páant í niiját pínahdih náahcan, “Páant wä chäjat á táyuchah yuhna, wä chäjcan níft, Jesúfhwádh yeejép dooná á wihcat pínah niijná”, ñi níj jengah joyoó. ¹⁷Pánih jengah joinít, nindihbut túi jengah joyát caá náahap: Diosboó jwí maáh á jumuchah, jwí jeémát, jwí babhbatbut oboh jumni caá. Pánihna, áihwá jumna, Dios á náahat pah chäjnit, bitajeéh túi jumnit, Túini Espiritu á teo wáacatjih weñat caá náahap. ¹⁸Páant jwí jumuchah ennit, Diosboó “Meém ma túi chájna beé”, jwiítdih á niijbípna caá. Páant á niiját pahjeh muntih cáacwäbut bíic yoobó í niijbípna caá.

¹⁹Ded pah bíicdih jwí túi jummat pínah, ded pah jwí túi míic teo wáacat pínahdihbut bidat caá náahap. Pánih chájna, Jesúsdih chah jwí túi jengah joibípna caá. ²⁰Dios á jeémát tútcanijidih ñi jeéméchah ennit, bíih Jesúfhboó á en weican, Jesúsdih áta cádah tagaa. Pánihna, buəgní pah á jumcat pínah niijná, caandih ñi jeémpca bojoó. Yoobópdih tígaa nihat jeémát túini míic caá. Páant á jumuchah yuhna, bíih pah bóo jwí jeéméchah, “Nin yeejép jeémát caá”, bíihboó niijná yuhna, en yacnit, áta jeémp tagaa. Pánihna, Dios á wutatdih jengah joicánjeh jeémpna, á yéej chájna caá. Páant jwiítdih en yacnit á jeéméchah, á yéej chäjat jwíh júb caá. ²¹Nuñúp déepdih yeéb ñi jeéméchah enna, poonidihbut ñi babhbachah enna, bíih Jesúfhboó “Caandih jeémp, babhna, yeejép wäta chäj tagaa”, níj jengah joiná yuhna, caanbát en yacnit, bíic yoobó áta chäj tagaa. Páant níj jengah joiní báchah, jeémp babhna, yeejép áta chäj tagaa. Pánihna, caán yeejép á chäjcat pínah, Jesúsdih á túi jengah joí cádahcat pínahbut niijná, nuñúp déepdih, poonidihbut ñi cádahachah, á túina caá.

²²“Nihatdih wä jeéméchah á túina caá”, ñi níj jengah joyátdih Diosdihjeh ñi naáwá. Páant níj jengah joiná, yeejépdih chäjcani, “Weemdih peéh chäjat á wíhcan níft”, níj jengah joiní á wéina caá. ²³Obohjeéhtih, “Nin jeémátdih jeémpna, yeejép wäta chäj tagaa”, bíihboó níj jengah joiná yuhna, caán jeémátdih á jeémát júb, caandih peéh chäjat á jumtipna caá. Pánihna, ded pah chájna, “Nin pah chájna, wä túi chájna caá”, níj jengah joicát júb, jwiítdih peéh chäjat á jumtipna caá.

Jwíjeéh jumnitdih túi teo wáacat

15 ¹Jwíft Jesúsdih túi jengah joinít, behnit panihnit jumna, wébit panihnitdih íjcanjeh, túi teo wáacat caá náahap. Pánih teo wáacna, jwí weñat pínahdihjeh chäjcat caá náahap. ²Jwíjeéh jumnit Jesúfhwáboodih jengah joinít, Jesúsdih chah í túi jengah joyát pínah niijná, queétdih teo wáacat á náahna caá. ³Cristoboó á weñat pínahdihjeh chäjcan, bita caandih yeejép í wéhenachah yuhna, á íp á wutatdihjeh ápi chájap wut jí. Páant á chäjat pínahdih Dios naáwátdih naóh yapani nin pah át níj daacáp tají: “Meemdih yeejép í naáwát pah muntih, ma wutatdih wä jepahat júb, weemdihbut yeejép í wéhena beé”, át níj daacáp tají. ⁴Jon játih Dios naáwátdih naóh yapanit daácna, jwiítdih Diosdih jwí túi jéihyat pínah niijná, ít daacáp wut jí. Í daacátjdh bohéna, ded pah Dios jwiítdih á náah yacatdih jwí túi jéihbipna caá. Pánih bohéna, yeejép yapna yuhna, Diosdih túi jengah joí cádahcan, á pehbboó jwiítdih á wé bejat pínahdih náhninit, jwí túi wéi jumtipna caá. ⁵Yeebđh wébhna, nin pah wápí niijná caá: “Paá, queét Jesúsdih péenitdih búdi ma teo wáacá, túi wéinit, meemdih cádahcanjeh, túi bíicdih í jummat pínah niijná. ⁶Páant queétdih ma túi teo wáacachah, queét nihat bíic yoobó jengah joinít, ‘Dios, jwí Maáh Jesucristo á íp, túini, chah wépi caá’, í níj wéi naóhbipna caá”, wápí níj wébhna caá.

**Judíowā nihcannitdihbut
túini dooná ā juibíat**

⁷Cristo yeebdíh ā wēi enat pahjeh muntih, yeebbát bíic yooobó bita Jesúfhwādih ní túi wēi eneé. Páant ní túi wēi enechah ennit, bitabut Diosdih ī wēi naóhbična caá. ⁸Nindih yeebdíh wā naóhna caá: Cristo teo wāhni panihni ā jūúwúchah, jwíit judíowāih pínahjeh pohba nihcān, yeeb judíowā nihcannitdih pínahbut páant āt jūúwúp tajī. “Yeebdíh wā túi chājbična caá”, jwī nuowādih ā niijátji pah chājni ā jumatdih jwíit judíowā jwī jéihyat pínah niijná, Dios Cristodih āt wahap tajī. ⁹Pánih wahnit, yeeb judíowā nihcannitdihbut ā jígah en teo wáacachah ennit, yeebbát caandíh ní wēi naáwát pínah niijná, Cristodih āt wah deyanap wut jī. Ded pah yeebdíh ā teo wáacat pínahdih Dios naáwátidih naóh yapani nin pah āt niij daacáp tajī:

“Cristo nin pah Diosdih ā niijíp be: ‘Judíowā nihcannit pehbhoó bejnit, meemdíh numah wēi naóhni, queét cātíh wā numah wēi eobipna caá’, Diosdih ā niijíp be”, āt niij daacáp tajī.

(2S 22.50; Sal 18.49)

¹⁰Páant ā niij daacátji pah muntih, nin pah bíih naóh yapanibut āt niij daacáp tajī:

“Yeéb Judíowā nihcannit Dios ā níonit judíowā bíicdih ní túi weñeé”, āt niij daacáp tajī.

(Dt 32.43)

¹¹Páant ā niij daacátji pah muntih, nin pah bíhbut āt niij daacáp tajī:

“Nihat yeéb judíowā nihcannit Diosdih ní weñeé. Nihat baácdih moón caandíh ní wēi eweé”, āt niij daacáp tajī. (Sal 117.1)

¹²Isaíasjibut bíic yooobó muntih nin pah āt niij daacáp tajī:

“Isaf juima nihat cáacwādih ī maáh ā jumbična caá. Pánihna, judíowā nihcannitdihbut ī maáh jumna, queét iiguípna bejnit déejidih ā túi ubat pínahdih ī jéihbična caá”, āt niij daacáp tajī.

(Is 11.10)

¹³Yeéb judíowā nihcannitdihbut ā túi teo wáacatdih ní jéihyechah, Dios yeebdíh túi jumat túatnit, búdí ā weñana naáh. Pánihna, Jesúsdih túi jenah joinít, ā pehbhoó yeebdíhbut ā ub bejat pínahdih Túini Espírituo ā teo wáacatjīh náhninit, ní túi wēi pánaá.

¹⁴Wā déewa panihnitá, yeebdíh wā bohécāh yuhna, yeebjéh Dios ded pah ā jumat tútatdih túi jéihnit, níjeéh jumndih jéih bohénit, túi chājnit yooobát ní jumat doonádih wā joiná beé. Pánih joinít, “Caán dooná yooobópdih tigaá”, wā niij jenah joiná caá. ¹⁵Páant ní jumuchah yuhna, weemdíh oina, nihat judíowā nihcannitdih Dios ā bohéat túatni jumna, úmcanjeh yeebdíh baini wā naóhna caá, ní túi náhniat pínah niijná. ¹⁶Páant weemdíh ā bohéat túatuchah, caandíh teo wāhni jumna, Jesucristoíh túini doonádih judíowā nihcannitdih wāpí bohéna caá. Páant wā bohénachah, Jesúsdih ī túi jepahachah ennit, Túini Espírituboó queétdih Dioíh wā ā chājachah, “Nit túinit caá”, Dios ā niij enna caá.

¹⁷Jesucristoíh jumna, ded pah Diosdih wā teo wūhatdih cáacwādih búdí wāpí wēi naóhna caá.

¹⁸⁻¹⁹Pánihna, Cristo ā teo wáacatjīh wā bohénachah joiná, ā wēpatjīh wā chājachah enna, dawá judíowā nihcannit Diosdih ī jepahap be. Caandíh bácah yooobópdih wā wēi naáwíhna caá. Bitā ī chājatboodíh wāpí naóhcan caá. Jerusalén tútchidih moondíh wā bohé jwíihip jī. Túttimah, nihat tútchina jumat yooobó jib bejnit, púú Iliria baácdih juibínit, caanjīh moondíhbut Cristoíh túini doonádih wā túi bohénap jī. ²⁰Bitā ī bohénitjīdih wā jwáub bohéhcān, Cristoíh túini doonádih joi jwáhcannitdihjeh búdí wāpí bohéíhna caá. ²¹Páant wā bohéhat pínahdih Dios naáwátidih naóh yapani nin pah āt niij daacáp tajī:

“Á naáwátidih joi jwáhcannitjī caandíh ī joibípna caá. Queét áih túini doonádih joinít, ī túi beh joibípna caá”, āt niij daacáp tajī. (Is 52.15)

Pablo Roma tútchina ā bejhat

²²Nihat tútchinadih moondíh caán doonádih bohé jibni jumna, maátápdih ñi pehbhoobút yeebdíh enedih wā bejhihip yuh be. Obohjeéhtih, pánih bejihna yuhna, búdí tewat ā jumuchah, wā jéih bejcap be.* ²³Nin baácdih moondíh naóh péana, dawá jópchi yeebdíh enedih bejihnihi bue jwuhna ñi pebhna wā bejbipna caá. ²⁴España baácdih moondíh bohénadih bejna, yeebdíh wā en yap bejbipna caá. Pánihna, ñijeéh jumna, bícdih búdí jwí wēibipna caá. Bahnijeh jummit, ñi teo wáacatjih España baácna wā bejbipna caá. ²⁵Obohjeéhtih, butéhjeh Jerusalén tútchidih moón Jesúshwādih dinerodih wahat túut niijná, caanná bej jwuhat túut caá wā chājap. ²⁶Macedonia baácdih moón, Acaya baácdih moonbút Jerusalén tútchidih moón Jesúshwā moh yéejnitdih teo wáacat túut niijná, túi wēinit, dinerodih í wūhup be. Páant í wūhni dinerodih queétih wahadih wā bejna caá.* ²⁷Caán dinerodih wūhna, queétjeh túi wēi jenah joinít, í wūhup be. “Páant judíowādih í teo wáacat ā túina caá”, wā niij jenah joiná caá. Jwiít judíowādihjeh Dios Cristóh doonádih át jwiíh jéihyanap wut jī. Páant ā jéihyanachah, jwiít judíowā queét judíowā nihcannitdih teo wáacnit, áih túini doonádih jwí bohénap jī. Páant jwí teo wáacachah, queét Macedonia baácdih moón Acaya baácdih moonbút Jerusalén tútchidih moón judíowādih í teo wáac jwúubaat ā túina caá.*

²⁸Queét í wahni dinerodih Jerusalén tútchidih moondíh wūh péanit, España baácna wā bejbipna caá. Pánih caanná bejna, yeebdíh wā en yap bejbipna caá. ²⁹Ñi pebhna juibínit, Cristo ded pah búdí ā teo wáacatdih jwí míic wéhenachah, jwiít bícdih á túi weñabipna caá.

³⁰Wā déewā panihnitá, jwí Maáh Jesucristodih túi jenah joinít jumna, Túini Espíritu jwiítidih á míic oyat túutuchah, weemdíh búdí ñi uúbú, wā tewat buoni ā jumuchah yuhna, wā túi buujáat pínah niijná. ³¹Judea baácdih

moón Jesúshwā nihcannit weemdíh yeejép í chājhichah yuhna, Dios weemdíh ā wapat pínahdihbut ñi uúbú. Jerusalén tútchidih moondíh dinerodih wā wūhuchah, caandíh í wēi aberat pínahdihbut ñi uúbú. ³²Páant ñi uúbúchah, Dios ā náahachah, ñi pehbhoó wā túi juibíipna caá. Pánih caanná juibínit, ñijeéh jumna, weemdíh ñi weñanachah, ñi pebh wā tái choo jwúhbirna caá. Pánih choonjíi España baácna wā bejbipna caá. ³³Dios jwiítidih túi jumat túutni ñijeéh ā jumú naáh. Páant tíí ā jumú nah.

Pablo ā péé túyat túutat

16¹⁻²Jwí dée wili panihnih Febe wāt jumnih ñi pehbhoó mi bejna caá. Caánt Cencrea wāt jumni tútchidih moón Jesúshwādih túi teo wáacnih caá. Dawá cáacwādih teo wáacnit, weemdíhbut mi túi teo wáacap jī. Jwí Maáh Jesúh wili mi jumuchah, caántdih ñi wēi jwááá. Caántdih bíih pah bóo ā wilcah enna, ñi wūhú. Páant tigaá jwiít Jesúshwādih míic teo wáacat náahap.

³Aquila, yad Priscilabut í túyu naáh. Jesucristóh doonádih wā bohénachah, queét wājeéh í tewep jī.* ⁴Bitá weemdíh í mao yohíhichah, weemdíh í teo wáacat jíib queétdihbut bainíbit mawat dée á jūdhdup jī. Pánihna, queétdih búdí wā weñechah, nihat judíowā nihcannit Jesúshwābut queétdih í wēina caá.

⁵Aquilawāh muúdíh míic wáac juinít Jesúshwābut í túyu naáh. Wā oini Epenetobut á túyu naáh. Caán Asia baácdih moondíh Cristodih jwiíh jepah waóhni ā jumup jī. ⁶María wūt jumnihbut mi túyu naáh. Caánt yeebdíh búdí mi teo wáacap jī. ⁷Andrónico, Juniasjih í túyu naáh. Queébut judíowā jummit, weem páh muntih Jesúshwā í jumat jíib, nemat muúboó wājeéh í jumup jī. Cristodih wā jepahat pínah játih queét ítát jepahap tají. Jwiít Jesúshwā jwí maátajeéh í jumuchah, “Yoobópdih chājnit, ípí táí waóhna caá”, nihat queétdih í niij wēi naóhna caá.

⁸Jesús ā oyatjih wā oini Ampliatobut ā túyu naáh. ⁹Urbanobut ā túyu naáh.

* 15.22 Ro 1.13 * 15.25-26 1Co 16.1-4 * 15.27 1Co 9.11 * 16.3 Hch 18.2

Caanbút Cristoíh doonádih bohé wáacni caá. Wā oini Estaquísbut ā táyū naáh. ¹⁰Apelesbut ā táyū naáh. Caán yeejép yapna yuhna, Jesúsdih ā cádahcatdih ennit, nihat Jesúíhwā caandíh ít tái wēi enep wut be. Aristóbuloh mæddíh moón nihat í táyū naáh. ¹¹Wā dée Herodióbút ā táyū naáh. Narcisoíh mæddíh moón Jesúíhwábút nihat í táyū naáh. ¹²Trifena, Trifosajíh í táyū naáh. Queét yaádh jwí Maáh Jesúsdih teo wúhna, áihwádhíh búdí ít teo wáacap wut be. Jwí oinih Pérsidabút mi táyū naáh. Caántbut jwí maáhdih tái teo wúhnih mit jumup wut be. ¹³Rufobút nihat Jesúíhwā í wēi naóhni ā táyū naáh. Á ínbút mi táyū naáh. Caánt wā íin panihnih caá.* ¹⁴Asíncrito, Flegonte, Hermes, Patrobas, Hermas, bita íjeéh jumnit Jesúíhwábút í táyū naáh. ¹⁵Filólogo, Julia, Nereo, ā jwan Olimpas, bita íjeéh jumnit Jesúíhwábút í táyū naáh. ¹⁶Dios ā oyatjíh yeéb Jesúíhwā ní tái míc uábú. Nihat Jesúíhwábút yeebdíh í táyat túttna caá.

Pablo ā pée wutat

¹⁷Wā déewā panihnitá, níjeéh jumnit biqúina yeebdíh míc en júihñat túttnit, bícdih ní tái jumadih ít yeejanap wut be. Páant í chájachah, yeebboó Jesúsíh naáwátidih ní jepahatjidih ní cádah bejna caá. Páant í cádahachah enna, íni tái chāja chaáh! Queétdih ní pej jumca bojoó, yeebdíh chah í yeejacat pínah niijná. ¹⁸Pánih cádahnit jwí Maáh Jesucristodih teo wúhnih nihan caá. Yeejép í en nínahatdihjeh chájnit í jumna caá. Queét túini jacjeh í bohéna yuhna, í yee naóh bohénachah, tái jéihcannitboó queétdih í tái joiná caá. Pánihna, queét yee naóhnihdih ní pej jumca bojoó. ¹⁹Obohjeéhtih, yeebboó Jesúsdih tái jepahnit caá ní jumup. Pánih tái jepahnit ní jummat doonádih nihat ít joyóp wut be. Weembút caán doonádih joinít, búdí wā wéina caá. Pánih wéina yuhna, yeebdíh bainí wā úum yacna caá, “queét yee naóhnihtoodíh ní jepahná”, niijná. Ded pah tái chájatdih ní jéihyat pínahdih yeebdíh búdí wā náah yacna caá.

Obohjeéhtih, yeejép chájat pínahboodíh ní jéihyatdih wā náah yaccan caá. ²⁰Pánih jéihnit ní jumuchah, Dios, jwiítdih tái jummat túttni, yeebdíh ā teo wáacipna caá, nemépwā í maáh Satanádhíh ní yap yohat pínah niijná. Jwí Maáh Jesucristo yeebdíh oinit, ā tái teo wáaca naáh.

Pablojeéh jumnit í táyat túttnat

²¹Timoteo, wā pej jumni, yeebdíh ā táyat túttna caá. Wā déewā Lucio, Jasón, Sosípater yah buca yeebdíh í táyat túttna caá.*

²²Weém, Tercio, Pablo ā daacát túttnuchah, daac wúhni wā jumna caá. Weembút Jesúsíh jumna, yeebdíh wā táyat túttna caá.

²³Weém Pablo, Gayoíh mæddíh wā jumna caá. Nin mæddíh Jesúíhwā ípí míc wáacna caá. Pánihna, caanbút yeebdíh ā táyat túttna caá. Erasto, nin tútchidih moón í maátafh dinerodih en daoníbut yeebdíh ā táyat túttna caá. Jwí dée panihni Cuartobút yeebdíh ā táyat túttna caá.*

²⁴Jwí Maáh Jesucristo yeéb nihatdih oinit, ā teo wáaca naáh. Páant tí í ā jumna.

Diosdih ā wēi naóh péaat

²⁵⁻²⁶¡Dios, chah wēpnidih jwí wēi jíh! Caán nihat jéihni jumna, yeebdíh ā jéih teo wáacna caá, wā naóhni Jesúíh túini doonádih tái jenah joinít, caandíh ní cádahcat pínah niijná. Caán doonádih jon játih moón ít jéih jwuhcap wut jí. Obohjeéhtih, ā naáwátidih naóh yapanitdih jéihyanit, Diosjeh át daacát túttnup wut jí. Buu í daacátjidih jwí enechah, jwiítdihbut ā jéihyana caá. Pánih jéihyanit, judíowā, judíowā nihcannitdihbut tái ubni pínah Jesús ā jumadih weemdíh ā bohéat túttnup jí, nihat baácdih moón caandíh í jepahat pínah niijná. ²⁷Pánihna, ¡Jesucristo ā teo wáacatjíh, Dios bícchjeh nihat jéih beedánidih yeó jáap jummat pah jwí wēi naóh jíh! Páant tí í ā jumna nah.

Páant bóojeh tígaa wā naáwát. Pablo

* 16.13 Mr 15.21 * 16.21 Hch 16.1 * 16.23 Hch 19.29; 1Co 1.14; 2Ti 4.20